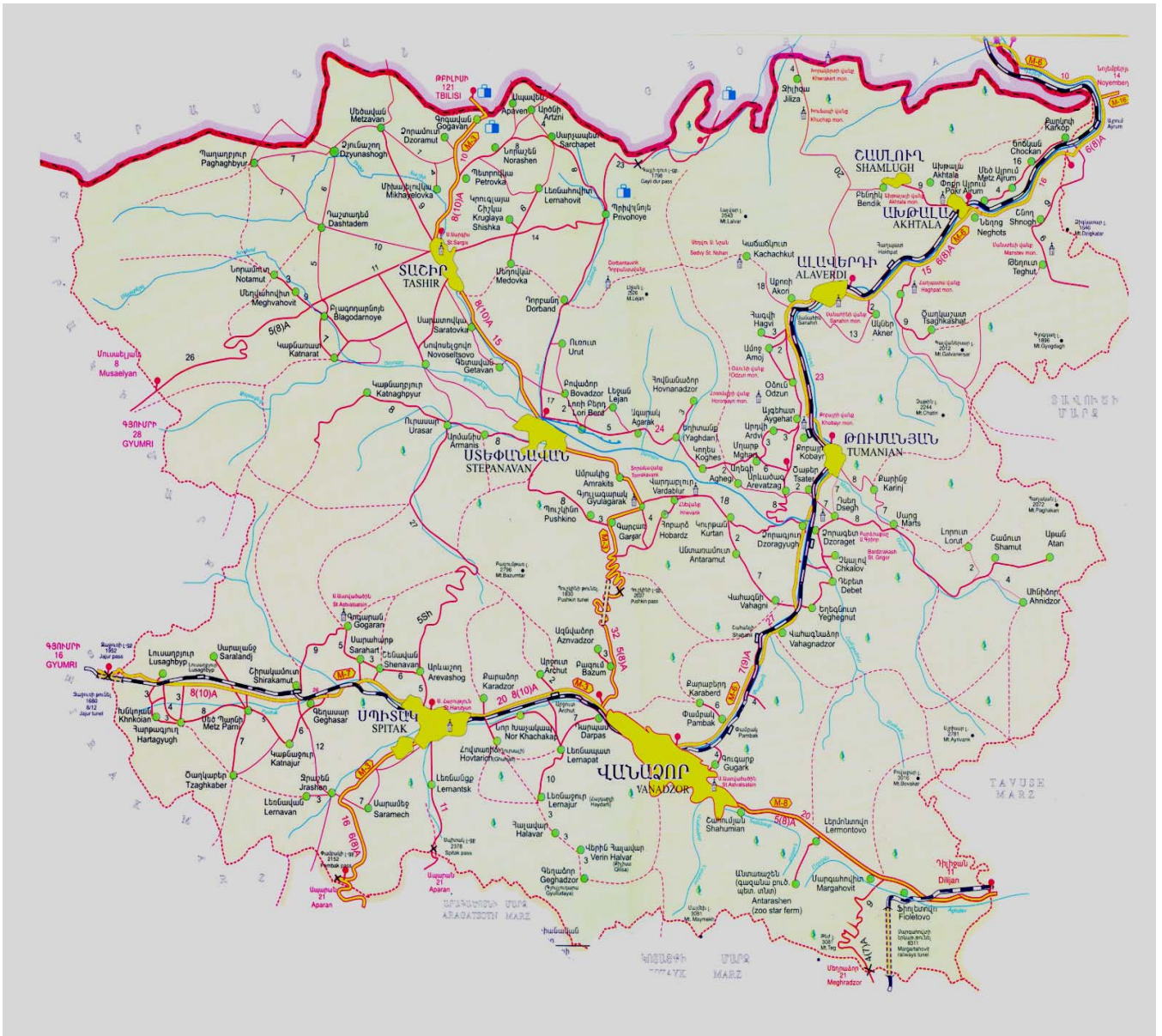

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԼՈՒՈՒ ՄԱՐԶԻ 2010-2013ԹԹ.
ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԻ
2013Թ. ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԼԱՆ**

ՎԱՆԱԶՈՐ - 2013Թ.

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԼՈՒՈՒ ՄԱՐԶԻ 2010-2013թթ.
ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԻ
2013թ. ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԼԱՆ**

Բովանդակություն

Ներածություն		3
ՀՀ ԼՈՒՈՒ ՄԱՐԶԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԻ 2013թ. ՏԱՊ-Ի ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄԸ		5
1.	ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ, ՄԱՍՆԱՎՈՐ ՀԱՏՎԱԾԻ ԵՎ ՓՄՁ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ	9
2.	ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՈԼՈՐՏՆԵՐ	11
2.1.	Կրթություն	11
2.2.	Մշակույթ	12
2.3.	Առողջապահություն	13
2.4.	Սոցիալական պաշտպանություն	14
3.	ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	16
3.1.	Գյուղատնտեսություն	16
3.2.	Բնապահպանություն	17
4.	ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆ	19
4.1.	2013թ ՀՀ պետական բյուջեով Լոռու մարզում նախատեսված շինարարական աշխատանքները	20
ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐ		21
5.1.	Ճանապարհաշինություն	22
5.2.	Զրամատակարարում ու ջրահեռացում	22
5.3.	Գազամատակարարում	24
ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ, ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ		24
6.1.	Տարածքային կառավարում	24
6.2.	Տեղական ինքնակառավարում և ապակենտրոնացում	25
6.3.	Քաղաքացիական հասարակություն	26
7.	ԱՐՏԱՔԻՆ ԿԱՊԵՐ, ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՀԻՄՆԱԴՐԱՄՆԵՐ	31
ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ 1, 2, 3, 4		34
ՀՀ Լոռու մարզի 2010-2013 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի 2013թ. Տարեկան աշխատանքային պլանով նախատեսված աշխատանքները ըստ ոլորտների		
Կրթություն, մշակույթ և սպորտ		հավելվածներ 1.1 և 1.2
Առողջապահություն և սոցիալական ապահովություն		հավելվածներ 2.1 և 2.2
Գյուղատնտեսություն և բնապահպանություն		հավելվածներ 3.1 և 3.2
Քաղաքաշինություն և ենթակառուցվածքներ		հավելվածներ 4.1, 4.2 և 4.3
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 5. ՀՀ 2013 թ. պետական բյուջեով ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերն ըստ ծրագրերի (Լոռու մարզ), ծախսատեսակների և կատարողների		59
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 6. ՀՀ 2013թ. Տարեկան աշխատանքային պլանով նախատեսված միջոցառումների տրամաբանական հենքը		62
6.1.	Առողջապահության ոլորտի տրամաբանական հենքը	62
6.2.	Սոցիալական պաշտպանության ոլորտի տրամաբանական հենքը	65
6.3.	Գյուղատնտեսության ոլորտի տրամաբանական հենքը	70
6.4.	Քաղաքաշինության ոլորտի տրամաբանական հենքը	76
6.5.	Ենթակառուցվածքների զարգացման տրամաբանական հենքը	82
6.6.	Տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման ոլորտի տրամաբանական հենքը	83

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

«Հ կառավարության 2009թ. հոկտեմբերի 1-ի թիվ 1130-Ն որոշմամբ հաստատվել է Լոռու մարզի 2010-2013թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագիրը, որը կազմվել է համաձայն Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2008 թվականի սեպտեմբերի 18-ի N38 արձանագրային որոշմամբ հաստատված հայեցակարգի:

ՄԶԾ-ի իրագործման ընթացքում ակնկալվում է ստանալ հետևյալ հիմնական արդյունքները.

- ❖ Մարզի կայուն զարգացում,
- ❖ Մարզի տնտեսության աճի տեմպերի արագացում և դրա հիման շոշափելի արդյունքների արձանագրում,
- ❖ Բնակչության եկամուտների աճ և մարդկային աղքատության կրճատում,
- ❖ Բնակչության զբաղվածության աճ և գործազրկության մակարդակի նվազում,
- ❖ Մասնավոր հատվածի և ՓՄՁ զարգացման նպաստավոր, հավասար հնարավորությունների ու բարենպաստ մրցակցային դաշտի ստեղծում,
- ❖ Գյուղատնտեսական արտադրանքի իրացման ծավալների և ապրանքայնության մակարդակի բարձրացում,
- ❖ Մարզի բնապահպանական իրավիճակի բարելավում,
- ❖ Բնակչությանը տրամադրվող սոցիալական ծառայությունների որակի և մատչելիության աստիճանի էական բարձրացում,
- ❖ Մարզային և համայնքային ենթակառուցվածքների զարգացում,
- ❖ Տարածքային կառավարման արդյունավետության բարձրացում,
- ❖ Մարզպետարանի կարողությունների ուժեղացում,
- ❖ Կառավարման արդյունավետության բարձրացում՝ օպտիմալ ապակենտրոնացում,
- ❖ Տեղական ինքնակառավարման մարմինների հնարավորությունների և լիազորությունների հիմնավորված ընդարձակում,
- ❖ Հանրային կառավարման համակարգում հրապարակայնության, թափանցիկության և հաշվետվողականության սկզբունքների արմատավորում,
- ❖ Քաղաքացիական հասարակության մասնակցային գործընթացի ակտիվացում, մարզային և համայնքային գործընթացներին բնակչության իրազեկվածության աստիճանի բարձրացում,
- ❖ Տեղեկատվության ազատության աստիճանի բարձրացում:

ՄԶԾ-ի կազմման ընթացքում մարզպետարանում ձևավորվել են ոլորտային յոթ աշխատանքային խմբեր, որոնք, համաձայն Լոռու մարզպետի 2009 թվականի փետրվարի 25-ի թիվ 49-Ա որոշման, գործել են հետևյալ ուղղություններով.

- Արդյունաբերություն, մասնավոր հատված և փոքր ու միջին ձեռնարկատիրություն,
- Գյուղատնտեսություն, բնապահպանություն և ընդերքի օգտագործում,
- Կրթություն, մշակույթ, սպորտ և երիտասարդության հարցեր,
- Առողջապահություն և սոցիալական ապահովություն,
- Քաղաքաշինություն,
- Ենթակառուցվածքներ (ջրամատակարարում և ջրահեռացում, ճանապարհաշինություն, տրանսպորտ, գազամատակարարում),
- Տարածքային կառավարում, տեղական ինքնակառավարում և քաղաքացիական հասարակություն:

Աշխատանքային խմբերի գործունեության արդյունքում մշակված ոլորտային նազմավարություններն ընդգրկվել են ՄԶԾ-ում: Գնահատվել են ՄԶԾ իրագործման համար պահանջվող ֆինանսական միջոցները և նրանց ծախսման ուղղությունները: Ըստ ՄԶԾ-ի

իրականացման գաղափարախոսության, յուրաքանչյուր տարվա աշխատանքային պլանները կազմելու ժամանակ, երբ հաստատված կլինեն տվյալ տարվա պետական բյուջեից մարզին հատկացված ֆինանսական միջոցները և համայնքային բյուջեները, կվերանայվեն տվյալ տարվա իրականացվելիք միջոցառումների ցանկերը՝ ըստ ոլորտների և նրանց ֆինանսավորման աղբյուրները: Սույն փաստաթղթի կազմման հիմնական նպատակը 2010-2013թթ. մարզային զարգացման ծրագրով նախատեսված և 2013թ. ընթացքում իրականացվելիք միջոցառումների տարեկան աշխատանքային պլանի (ՏԱՊ) նկարագրելն է:

ՏԱՊ-ի մեջ համադրվում են.

- ՄԶԾ-ում տվյալ տարվա համար նախատեսված միջոցառումները,
- պետական բյուջեից տվյալ տարում մարզին հատկացված միջոցները, այդ թվում Հայաստանի տարածքային զարգացման ծրագրի միջոցով հատկացված դրամաշնորհները,
- Այլ կազմակերպությունների կողմից կամ աղբյուրներից ֆինանսավորվող ու իրականացվող միջոցառումները,
- Նախորդ տարվա ՏԱՊ-ով նախատեսված ոլորտային զարգացման միջոցառումների մասնակցային մոնիտորինգի և գնահատման հաշվետվությունները (իրականացվում է ՄԶԾ-ի մոնիտորինգի և գնահատման խմբի կողմից՝ մարզպետարանի աշխատակազմ),
- Նախորդ տարվա ՏԱՊ-ով նախատեսված ոլորտային զարգացման միջոցառումների ազդեցության գնահատման արդյունքները, որոնք չափվում են շահառուների բավարարվածության աստիճանով և իրականացված միջոցառումների հեռահար արդյունքներով ու ազդեցությամբ (իրականացվում է տեղական ՀԿ-ների և անկախ փորձագիտական մասնագիտացված խմբերի կողմից):

2013թ. ՏԱՊ-ի կազմման ընթացքում օգտագործվել են նախորդ տարվա ՏԱՊ-ի արդյունքների մոնիտորինգի հաշվետվությունները, և սույն փաստաթուղթը կազմվել է ոլորտային աշխատանքային խմբերում մարզի սոցիալ-տնտեսական իրավիճակի, պետական բյուջեից մարզին հատկացված ֆինանսական միջոցների և համայնքային բյուջեների հնարավորությունների քննարկումների ու իրատեսական (հաշվի առնելով նաև համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամի ազդեցությունը) գնահատման արդյունքում:

2013թ. տարեկան աշխատանքային պլանի նպատակներն են.

- Համախմբել բոլոր ֆինանսական և մարդկային միջոցները ՄԶԾ-ի գերակա նպատակների իրականացման շուրջ,
- Կապել բոլոր նախատեսվող միջոցառումները ՄԶԾ-ների արդյունքների հետ՝ «տրամաբանական հենքի» համակարգի օգնությամբ,
- Ներառել միջոցառումների իրականացման ցուցանիշները և արդյունքները տրամաբանական հենքում,
- Սահմանել այն կազմակերպությունները, որոնք պատասխանատու են կոնկրետ միջոցառումներն իրականացնելու համար,
- Հնարավորության դեպքում սահմանել միջոցառումների իրականացման ժամկետները՝ ըստ եռամսյակների,
- Սահմանել դեռևս ֆինանսական միջոցներով չապահովված միջոցառումների համար ֆինանսավորման ռազմավարությունը:

Ընդհանուր առմամբ ՏԱՊ-ում ներկայացվում են այն միջոցառումները, որոնց իրականացման համար 2013 թվականի պատասխանատու է լինելու մարզպետարանը, ինչպես նաև արձանագրվում են այն հիմքերը, որոնց վրա կառուցվելու են Ծրագրի իրականացման

մոնիտորինգի աշխատանքները: Բոլոր նախատեսվող միջոցառումները մանրամասնեցված են Հավելվածում արձանագրված «Տարեկան աշխատանքային պլանով նախատեսված միջոցառումների տրամաբանական հենքում»:

ՀՀ ԼՈՒՈՒ ՄԱՐԶԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԻ 2013թ. ՏԱՊ-Ի ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄԸ

ՄԶԾ իրագործման համար 2013թ. պահանջվող ֆինանսական միջոցները և նրանց ծախսման ուղղությունները գնահատվել են, պահանջվող ընդհանուր գումարը կազմել էր ավելի քան **9,913,721.0** հազ. դրամ, ընդ որում, ՄԶԾ-ում հստակեցված չի եղել ֆինանսական աղբյուրները: 2013 թվականի ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջեն կազմում է **54,745,462.6** հազար դրամ, այդ թվում ՀՀ պետական բյուջեի հատկացումներ՝ **2,167,597.0** հազար դրամ, որից **989.39** հազար դրամ՝ հրատապ ծրագրով (4-րդ հրատապ ծրագրի 303.61 մլն դրամ ծավալով աշխատանքները կատարվել են 2012թ.), համայնքային ներդրումներ՝ **610,165.6** հազ. դրամ, միջազգային դոնոր և այլ վարկային կազմակերպությունների հատկացումներ՝ **2,136,900.0** հազ. դրամ և մասնավոր հատվածի ներդրումներ՝ **49,830,800.0** հազ. դրամ, որից արդյունաբերության մեջ՝ **49,453,500.0** հազար դրամ:

ՀՀ Լոռու մարզի 2010-2013 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի 2013թ. տարեկան աշխատանքային պլանը ըստ ֆինանսական աղբյուրների բերված է

Աղյուսակ 1-ում, իսկ ըստ ՄԶԾ-ի և ՏԱՊ-ի համեմատականը՝ աղյուսակ 2-ում:

աղյուսակ 1

հազ. դրամ

Հ/Հ	Ոլորտի անվանումը	2013թ. պլանավորված ֆինանսավորումը, այդ թվում					
		Ընդամենը	ՀՀ Պետական բյուջեից		Համայնքային բյուջե	Վարկային կազմակերպություններ	Մասնավոր հատված
			Ընդամենը	Որից՝ հրատապ ծրագրով			
1	Արդյունաբերություն և մասնավոր հատված	49,453,500.0	0.0	0.0	0.0	0.0	49,453,500.0
2	Սոցիալական ոլորտներ	833,683.5	806,440.0	362,300.0	27,243.5	0.0	0.0
2.1.	Կրթություն	360,309.9	341,590.0	113,600.0	18,719.9	0.0	0.0
2.2.	Մշակույթ և սպորտ	232,743.6	224,220.0	164,070.0	8,523.6	0.0	0.0
2.3.	Առողջապահություն	235,630.0	235,630.0	79,630.0	0.0	0.0	0.0
2.4.	Սոցիալական ապահովություն	5,000.0	5,000.0	5,000.0	0.0	0.0	0.0
3	Գյուղատնտեսություն և բնապահպանություն	513,171.6	22,000.0	22,000.0	241,171.6	0.0	250,000.0
3.1.	Գյուղատնտեսություն	267,439.3	10,000.0	10,000.0	7,439.3	0.0	250,000.0
3.2.	Բնապահպանություն	245,732.3	12,000.0	12,000.0	233,732.3	0.0	0.0
4	Քաղաքաշինություն	518,565.4	426,260.0	343,260.0	92,305.4	0.0	0.0
4.1.	Բնակարանաշինություն	69,600.0	50,000.0	0.0	19,600.0	0.0	0.0
4.2.	Բնակարանային տնտես. և բարեկարգում	448,965.4	376,260.0	343,260.0	72,705.4	0.0	0.0
5	Ենթակառուցվածքներ	3,426,542.1	912,897.0	261,830.0	249,445.1	2,136,900.0	127,300.0
5.1.	Ճանապարհաշինություն	456,820.5	284,097.0	142,830.0	172,723.5	0.0	0.0
5.2.	Զրամատակարարում	2,764,187.1	581,800.0	72,000.0	45,487.1	2,136,900.0	0.0
5.3.	Գազամատակարարում	205,534.5	47,000.0	47,000.0	31,234.5	0.0	127,300.0
	Ընդամենը	54,745,462.6	2,167,597.0	989,390.0	610,165.6	2,136,900.0	49,830,800.0

Աղյուսակ 2

Համեմատական ՀՀ կառավարության 2009թ. հոկտեմբերի 1-ի թիվ 1030-Ն որոշմամբ հաստատված ՀՀ Լոռու մարզի 2010-2013 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի 2013թ. գնահատված կարիքների և ՏԱՊ-ի

հազար դրամ

Հ/Հ	Ոլորտը / ֆինանսավորման աղբյուրը	2013 թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄՁԾ-ի	2013թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված ծրագրերի ֆինանսավորումը		ճեղքվածք
			Ընդամենը	Այդ թվում՝ հրատապ	
1	2	3	4	5	
1	Արդյունաբերություն, ՓՄՁ և մասնավոր հատված	0.0	49,453,500.0		-49,453,500.0
	<i>որից՝</i>				
	ՀՀ պետական բյուջե				
	վարկային միջոցներ				
	համայնքային բյուջե				
	մասնավոր ներդրողներ		49,453,500.0		
2	Սոցիալական ոլորտներ	2,444,641.0	833,683.5	362,300.0	+1,610,957.5
	<i>որից՝</i>				
	ՀՀ պետական բյուջե		806,440.0	362,300.0	
	վարկային միջոցներ		27,243.5		
	համայնքային բյուջե				
	մասնավոր ներդրողներ				
2.1	Կրթություն	1,192,180.0	360,309.9	113,600.0	+831,870.1
	<i>որից՝</i>				
	ՀՀ պետական բյուջե		341,590.0	113,600.0	
	վարկային միջոցներ				
	համայնքային բյուջե		18,719.9		
	մասնավոր ներդրողներ				
2.2	Մշակույթ և սպորտ	265,000.0	232,743.6	164,070.0	+32,256.4
	<i>որից՝</i>				
	ՀՀ պետական բյուջե		224,220.0	164,070.0	
	վարկային միջոցներ				
	համայնքային բյուջե		8,523.6		
	մասնավոր ներդրողներ				
2.3	Առողջապահություն	310,000.0	235,630.0	79,630.0	+74,370.0
	<i>որից՝</i>				
	ՀՀ պետական բյուջե		235,630.0	79,630.0	
	վարկային միջոցներ				
	համայնքային բյուջե				
	մասնավոր ներդրողներ				

2.4	Սոցիալական պաշպանություն	677,461.0	5,000.0	5,000.0	+672,461.0
	<i>որից՝</i>				
	ՀՀ պետական բյուջե		5,000.0	5,000.0	
	վարկային միջոցներ				
	համայնքային բյուջե				
	մասնավոր ներդրողներ				
3	Քաղաքաշինություն	710,000.0	518,565.4	343,260.0	+191,434.6
	<i>որից՝</i>				
	ՀՀ պետական բյուջե		426,260.0	343,260.0	
	վարկային միջոցներ				
	համայնքային բյուջե		92,305.4		
	մասնավոր ներդրողներ				
4	Գյուղատնտեսություն	3,690,000.0	267,439.3	10,000.0	+3,422,560.7
	<i>որից՝</i>				
	ՀՀ պետական բյուջե		10,000.0	10,000.0	
	վարկային միջոցներ				
	համայնքային բյուջե		7,439.3		
	մասնավոր ներդրողներ		250,000.0		
5	Բնապահպանություն	0.0	245,732.3	12,000.0	-245,732.3
	<i>որից՝</i>				
	ՀՀ պետական բյուջե		12,000.0	12,000.0	
	վարկային միջոցներ				
	համայնքային բյուջե		233,732.3		
	մասնավոր ներդրողներ				
6	Ենթակառուցվածքներ	3,069,080.0	3,426,542.1	261,830.0	-357,462.1
	<i>որից՝</i>				
	ՀՀ պետական բյուջե		912,897.0	261,830.0	
	վարկային միջոցներ		2,136,900.0		
	համայնքային բյուջե		249,445.1		
	մասնավոր ներդրողներ		127,300.0		
6.1	Ճանապարհաշինություն	2,035,000.0	456,820.5	142,830.0	+1,578,179.5
	<i>որից՝</i>				
	ՀՀ պետական բյուջե		284,097.00	142,830.0	
	վարկային միջոցներ				
	համայնքային բյուջե		172,723.5		
	մասնավոր ներդրողներ				
6.2	Ջրամատակարարում և ջրահեռացում	147,000.0	2,764,187.1	72,000.00	-2,617,187.1
	<i>որից՝</i>				
	ՀՀ պետական բյուջե		581,800.0	72,000.00	

	վարկային միջոցներ		2,136,900.0		
	համայնքային բյուջե		45,487.1		
	մասնավոր ներդրողներ				
6.3	Գազիֆիկացում	887,080.0	205,534.5	47,000.0	+681,545.5
	<i>որից՝</i>				
	ՀՀ պետական բյուջե		47,000.0	47,000.0	
	վարկային միջոցներ				
	համայնքային բյուջե		31,234.5		
	մասնավոր ներդրողներ		127,300.0		
7	Տարածքային կառավարում, տեղական ինքնակառավարում, քաղաքացիական հասարակություն, արտակարգ իրավիճակներ		0.0	0.0	
	<i>որից՝</i>				
	ՀՀ պետական բյուջե				
	վարկային միջոցներ				
	համայնքային բյուջե				
	մասնավոր ներդրողներ				
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ 2013թ.	9,913,721.0	54,745,462.6	989,390.0	-44,831,741.6
	<i>որից՝</i>				
	ՀՀ պետական բյուջե		2,167,597.0	989,390.0	
	վարկային միջոցներ		2,136,900.0		
	համայնքային բյուջե		610,165.6		
	մասնավոր ներդրողներ		49,830,800.0		

Յուրաքանչյուր բնագավառում 2013 թվականի համար Լոռու 2010-2013թթ. ՄԶԾ-ով նախատեսված ծրագրային միջոցառումները, դրանց համար պահանջվող գումարները, ինչպես նաև 2013թ. ՏԱՊ-ով ակնկալվող ներդրումները ներկայացված են հավելվածների մասում՝ 1.1-ից 4.3 հավելվածներում: Ոլորտային աշխատանքային խմբերի և մարզպետարանի աշխատակազմի կողմից հնարավորինս կձեռնարկվեն միջոցառումներ ֆինանսական ճեղքվածքների մեղմման ուղղությամբ:

1. ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ, ՄԱՍՆԱՎՈՐ ՀԱՏՎԱԾԻ ԵՎ ՓՄՁ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

Արդյունաբերության, Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության, ինչպես նաև մասնավոր հատվածի զարգացումը մարզում աղքատության կրճատման և տնտեսական զարգացման ամենակարևոր ուղղություններից մեկն է: Այս կապակցությամբ 2013թ. ՄԶԾ-ով առաջարկվում է բարձրացնել գործարար ակտիվությունը մարզում բիզնես պլանավորման և կառավարման տարածաշրջանային հատուկ մոտեցումների կիրառման միջոցով՝ ներգրավելով այդ գործնթացներում ՏԻՄ-երի և գործարար համայնքի ներկայացուցիչներին:

Մասնավոր հատվածի զարգացման հիմնախնդիրների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ մարզի տնտեսության հետագա զարգացման համար կարևոր է, շարունակելով առանձին ՓՄՁ-ների մակարդակով ցուցաբերվող աջակցությունը, առանձին ոլորտների և տարածաշրջանների մակարդակով անցում կատարել մասնավոր հատվածի զարգացման հետևյալ ծրագրային միջոցառումների իրականացմանը՝

- ✓ ՓՄՁ աջակցման և մասնավոր հատվածի զարգացման տարածաշրջանային ծրագրերի մշակում,
- ✓ Գերակա ոլորտներում մասնավոր հատվածի զարգացման մարզային հայեցակարգային դրույթների իրականացում,
- ✓ ՀՀ ՓՄՁ ԶԱԿ-ի Լոռու մասնաճյուղի և ՓՄՁ զարգացման մարզային խորհրդի սերտ ու համագործակցված աշխատանքի կազմակերպում:

Ծրագրերի մշակման առաջին փուլում պետք է հստակեցվեն գործարարության զարգացման այն ռեսուրսները, որոնք տարածաշրջանի համայնքները պատրաստ են տրամադրել մասնավոր ներդրումները խրախուսման համար: Մասնավոր ներդրումների ներհուսքին նպաստող մեկ այլ կարևոր գործոն է Լոռու մարզի 2010-2013թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով ընդունված մարզի գերակա ոլորտների զարգացման հայեցակարգային դրույթների հետևողական իրականացումը: Հայտնի է, որ մարզի բոլոր տարածաշրջանների համար գերակա ոլորտներ են գյուղմթերքների վերամշակումը և իրացումը, ինչպես նաև զբոսաշրջությունը և հարակից ծառայությունները: Սակայն, որպեսզի ներդրումներն արդարացված լինեն և նվազի նրանց ռիսկայնությունը, անհրաժեշտ է հստակեցնել այդ ապրանքների և ծառայությունների պահանջարկի ծավալները և իրացման շուկաները: Այստեղ որոշիչ է մարզպետարանի, Մարզային խորհրդի, ինչպես նաև ՓՄՁ ԶՄԽ-ի դերը, ընդ որում՝ ինչպես տարածաշրջանային ծրագրերի մշակման, այնպես էլ տարեկան աշխատանքային պլանների շրջանակներում մասնավոր ներդրողներին խրախուսելու գործում:

ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Մարզի տնտեսության առաջատար բնագավառի՝ արդյունաբերության մասով 2010-2013թթ. Լոռու մարզի ՄԶԾ-ով կարիքի գնահատում չի կատարվել, քանի որ այս բնագավառում ներդրումների բացարձակ մեծամասնությունն ընկնում է մասնավոր հատվածի վրա, իսկ 2009 թվականին՝ ՄԶԾ-ի կազմման ժամանակ համաշխարհային ֆինանսա-տնտեսական ճգնաժամի պատճառով հնարավոր չէր գոնե մոտավոր կանխատեսել ճյուղի զարգացման հիմնական ուղղությունները, ներդրումների չափերը:

Չնայած համաշխարհային տնտեսությունում տագնապալի որոշակի սպասումների, 2013 թվականի համար մարզի արդյունաբերության գերակա ճյուղերում մասնավոր ընկերությունների, ներդրողների և ֆինանսական կառույցների կողմից պլանավորվել է ընդամենը շուրջ **49,453.50** մլն դրամի ներդրումներ, մասնավորապես.

❖ Հանքարդյունաբերություն	48,953.50 մլն դրամ
✓ «ԷՅ-ՍԻ- ՓԻ» ՓԲԸ	400. 00 մլն դրամ
✓ «Թեղուտ» ՓԲԸ	47,000.00 մլն դրամ
✓ «Սագամար» ՓԲԸ	1,200.00 մլն դրամ
✓ «Ախթալայի ԼՀԿ» , ՓԲԸ	353.50 մլն դրամ
❖ քիմիական արդյունաբերությունում	500.00 մլն դրամ
✓ «Վանաձոր-Խիմպրոմ» ՓԲԸ	500. 00 մլն դրամ

Մարզի արդյունաբերության և մասնավոր հատվածում ներդրումների գերակշիռ մասը հանքարդյունաբերության ճյուղում է:

Լոռու ՄՁԾ-ի 2013թ. համար կարիքների գնահատման և 2013թ. ՏԱՊ-ում ընդգրկված ներդրումային ծրագրերի համադրումը Արդյունաբերության և մասնավոր հատված ոլորտում

Ոլորտը / ֆինանսավորման աղբյուրը	2013 թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄՁԾ-ի	2013թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	հազար դրամ
			ՄՁԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը / ճեղվածք
1. Արդյունաբերություն և մասնավոր հատված	0.00	49,453,500.0	+49,453,500.0
որից՝			
Պետական բյուջե			
Համայնքների ներդրումներ			
Միջազգային դոնոր և վարկային կազմակերպություններ			
Մասնավոր ներդրումներ	0.00	49,453,500.0	

Ներդրումներն պլանավորվում են իրականացնել մարզի արդյունաբերության այն ճյուղերում, որոնց արտադրանքի գերակշիռ մասն իրացվում է արտերկրում: Միջազգային շուկայում բարենպաստ զարգացումների դեպքում ընթացիկ տարում հնարավոր է նաև ներդրումների ծավալի զգալի աճ արդյունաբերության այլ ճյուղերում՝ մասնավորապես էներգետիկայում, թեթև արդյունաբերությունում:

2. ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՈԼՈՐՏՆԵՐ

2.1. Կրթություն

2013թ. Լոռու մարզի կրթության ոլորտում (գերազանցապես հանրակրթության ոլորտում) շարունակվելու է Հայաստանի Հանրապետության կրթության զարգացման պետական քաղաքականության իրականացումը, մասնավորապես, ապահովելով աղքատության հաղթահարման ռազմավարական ծրագրի դրույթների իրականացումը: Հիմք ընդունելով Լոռու մարզում կրթության ոլորտի առկա իրավիճակը՝ կրթության որակի և մատչելիության բարձրացումը դիտվել է որպես այս ոլորտի զարգացման գերակա նպատակ: Ուշադրություն է դարձվելու միջնակարգ կրթության համակարգում տեղի ունեցող բարեփոխումներին, որոնք ուղղված են դպրոցների ապակենտրոնացմանը և ժողովրդավարացմանը, կառավարման մեխանիզմների կատարելագործմանն ու թափանցիկության ապահովմանը, միջազգայնորեն ընդունված չափանիշներին հասնելու համար ուսումնական գործընթացը տեղեկատվական տեխնոլոգիաներով հագեցմանը, 12-ամյա կրթության ուսումնական ծրագրերի, գնահատման նոր համակարգի, դպրոցի ավարտական և միասնական քննական համակարգի կատարելագործմանը, ավագ դպրոցների ինստիտուտի հիմնադրմանն ու կայացմանը: Շարունակվելու է կատարելագործվել հատուկ կրթական ու առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող երեխաների ինտեգրման գործընթացը (ներառարական կրթություն):

Հատուկ ուշադրություն է դարձվելու պարտադիր ուսուցումից սոցիալական պատճառներով դուրս մնացած երեխաներին հանրակրթական համակարգ վերադարձնելու խնդրի վրա:

2013թ. ՏԱՊ-ով շարունակվելու են դպրոցների վերանորոգման, տեխնիկական վերազինման և գույքի թարմացման միջոցառումները, ուսուցիչների մասնագիտական կարողությունների բարձրացման, դպրոցների՝ որպես ինքնակառավարման մարմինների ուժեղացման, նախադպրոցական և մասնագիտական կրթության զարգացման, ավագ դպրոցների հիմնադրման ծրագրերի իրականացման ու կատարելագործման գործընթացները:

Լոռու ՄՁԾ-ի 2013թ. համար կարիքների գնահատման և 2013թ. ՏԱՊ-ում ընդգրկված ներդրումային ծրագրերի համադրումը կրթության ոլորտում

հազ. դրամ

Ոլորտը/Ֆինանսավորման աղբյուրը	2013 թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄՁԾ-ի	2013թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՄՁԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը /ճեղվածք
Կրթություն	1,192,180.0	360,309.9	+831,870.1
Պետական բյուջե		341.590.0	
Համայնքների ներդրումներ		18,719.9	
Միջազգային դոնոր կազմակերպություններ		0.0	
Մասնավոր ընկերությունների ներդրումներ		0.0	

Լոռու մարզի 2010-2013թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով 2013թ. կրթության ոլորտի համար պահանջվող գումարը եղել է **1,192,180.0** հազ. դրամ, սակայն փաստացի պլանավորվել է կատարել **360,309.9** հազ. դրամ ծավալով աշխատանքներ, այդ թվում **341,590.0** հազ. դրամը պետ. բյուջեով, որից **113,600.0** հազ. դրամը՝ հրատապ աշխատանքների կատարման պլանով:

2013թ-ի պետական բյուջեի համաձայն՝ ՀՀ քաղաքաշինության նախարարության կրթական հաստատությունների հիմնանորոգման ծրագրով նախատեսվել է 227.99 մլն դրամ, այդ թվում՝ Ալավերդու արհեստագործական ուսումնարանի հիմնանորոգում (72.99 մլն դրամ) և Մարցի դպրոցի կառուցում (155.0 մլն դրամ):

Հրատապ ծրագրով նախատեսված **113,600.0** հազ. դրամով իրականացվելու են հետևյալ աշխատանքները՝

- ✓ Ահնիձոր, Արջուտ, Միխայլովկա համայնքների դպրոցների մասնակի վերանորոգում,
- ✓ Կաթնաջուր համայնքի մանկապարտեզի կառուցում,
- ✓ Սարչապետ, Լեռնավան և Լուսաղբյուր համայնքների դպրոցների ջեռուցման համակարգերի կառուցում,
- ✓ Ալավերդի համայնքի թիվ 8 դպրոցի մարզադահլիճի նորոգում
- ✓ Ծաղկաբեր համայնքի դպրոցի գազաֆիկացում:

2.2 Մշակույթ

Լոռու մարզի 2010-2013թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով 2013թ. մշակույթի և սպորտի ոլորտների համար պահանջվող գումարը եղել է **265,000.0** հազ. դրամ, սակայն փաստացի պլանավորվել է կատարել **232,743.6** հազ. դրամ ծավալով աշխատանքներ, այդ թվում **224,220.0** հազ. դրամը պետ. բյուջեով, որից **164,070.0** հազ. դրամը՝ հրատապ աշխատանքների կատարման պլանով:

Լոռու ՄՁԾ-ի 2013թ. համար կարիքների գնահատման և 2013թ. ՏԱՊ-ում ընդգրկված ներդրումային ծրագրերի համադրումը մշակույթի և սպորտի ոլորտներում

Ոլորտը/ֆինանսավորման աղբյուրը	2013 թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄՁԾ-ի	2013թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	հազ. դրամ
			ՄՁԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը /ճեղվածք
Մշակույթ և սպորտ	265,000.0	232,743.6	+32,256.4
Պետական բյուջե		224,220.0	
Համայնքների ներդրումներ		8,523.6	
Միջազգային դոնոր կազմակերպություններ		0.0	
Մասնավոր ընկերությունների ներդրումներ		0.0	

2013թ. ՀՀ պետական բյուջեի միջոցներով մշակույթի նախարարության կողմից կիրականացվեն մարզի մշակութային-պատմական և հոգևոր կոթողների՝ Քոբայրավանքի, Սանահինի վանքային համալիրի և «Լոռի Բերդ» ամրոցի հիմնանորոգման աշխատանքները, որոնց համար ՀՀ մշակույթի նախարարությանը տրամադրվել է 60.15 մլն դրամ (17.95 մլն դրամ Քոբայրավանքի, 22.5 մլն դրամ՝ Սանահինի վանքի և 19.7 մլն դրամ՝ «Լոռի Բերդ» ամրոցի համար):

Հրատապ ծրագրով նախատեսված 164.07 մլն դրամով իրականացվելու են հետևյալ աշխատանքները՝

- ✓ Հազվու համայնքային կենտրոնների կառուցում,
- ✓ Կարմիր Աղեգի, Դաշտադեմ և Ձյունաշող համայնքների համայնքային կենտրոնների վերանորոգում,
- ✓ Հաղպատի մշակույթի տան վերանորոգում,
- ✓ Ահնիձոր և Գոգարան համայնքներում հանդիսությունների սրահի կառուցում:

2013 թվականին մարզի համայնքների բյուջեներով պլանավորվել է մշակութային օբյեկտների կառուցման կամ հիմնանորոգման աշխատանքներ կատարել ընդամենը **8,523.6** հազ դրամի:

2.3. Առողջապահություն

Առողջապահական ծառայությունների մատչելիության ու որակի բարձրացումը մարզում սահմանվել է որպես ՄԶԾ-ի ոլորտային գերակա նպատակ:

Հաշվի առնելով մարզի առողջապահության ոլորտի ներկա իրավիճակը, մարզում բնակչության առողջական վիճակի բարելավման համար զարգացման գերակա նպատակ են համարվում բուժօժանությունների որակի և մատչելիության բարձրացումը: Այս նպատակին է միտված առողջության առաջնային պահպանման մակարդակի, առաջնային և երկրորդային բուժօգնության բուժհաստատությունների շենքային պայմանների և նյութատեխնիկական բազայի բարելավման, կադրերի վերապատրաստման տարափոխիկ հիվանդությունների և ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի կանխարգելման ուժեղացման ուղղությունները:

- Տեղային և մարզային մակարդակներում կառավարման, մոնիտորինգի և վերահսկողության բարելավում,
- Տարբեր մակարդակների բուժհաստատություններում մասնագետներով և սարքավորումներով հագեցվածության ապահովում,
- Ազգաբնակչությանը ցուցաբերվող բուժօգնության որակի և մատչելիության շարունակական բարձրացում,
- Բնակչության ոչ վարակիչ հիվանդություններով հիվանդացության և մահացության կրճատում,
- Սոցիալական հատուկ նշանակություն ունեցող և տարափոխիկ հիվանդությունների կանխարգելում,
- Շտապ բուժօգնության մատչելիության և սպասարկման որակի բարելավում,
- Երեխաներին և դեռահասներին ցուցաբերվող բուժօգնության որակի և մատչելիության շարունակական բարձրացում,
- Նորածինների առողջության բարելավում, նորածնային հիվանդացության և մահացության կրճատում, մայրական մահացության կրճատում
- Վաղ հասակի երեխաների հիվանդացության և մահացության իջեցում, առողջ աճի և զարգացման ապահովում:

Այս միջոցառումներից շատերի իրականացումը շարունակական բնույթ ունի, բայց հիմնականում կախված է դոնոր կազմակերպությունների միջոցների և կառավարության շարունակական օժանդակության առկայությունից:

Լոռու մարզի 2010-2013թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով 2013թ. առողջապահության ոլորտի համար պահանջվող գումարը եղել է **310,000.0** հազ. դրամ, փաստացի պլանավորվել է կատարել **235,630.4** հազ. դրամ ծավալով աշխատանքներ, այդ թվում **235,630.4** հազ. դրամը պետ. բյուջեով, որից **79,630.0** հազ. դրամը՝ հրատապ աշխատանքներով:

Լոռու ՄՁԾ-ի 2013թ. համար կարիքների գնահատման և 2013թ. ՏԱՊ-ում ընդգրկված ներդրումային ծրագրերի համադրումը առողջապահության ոլորտում

Ոլորտը/Ֆինանսավորման աղբյուրը	2013 թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄՁԾ-ի	2013թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	հազ. դրամ
			ՄՁԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը /ճեղվածք
Առողջապահություն	310,000.0	235,630.4	+74,370.0
Պետական բյուջե		235,220.0	
Համայնքների ներդրումներ		0.0	
Միջազգային դոնոր կազմակերպություններ		0.0	
Մասնավոր ընկերությունների ներդրումներ		0.0	

2013թ. ՀՀ առողջապահության նախարարությանը պետ բյուջեից հատկացված 156.0 մլն դրամով կիրականացվի Ալավերդու բժշկական կենտրոնի հիմնանորոգման աշխատանքներ, իսկ հրատապ ծրագրի **79.63** մլն դրամով կիրականացվեն հետևյալ աշխատանքները՝

- ✓ Գուգարք համայնքի ամբուլատորիայի կառուցում,
- ✓ Վանաձոր համայնքի թիվ 5 համաբուժարանի, Սպիտակ համայնքի «Սպիտակի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ-ի, Ծաղկաբեր համայնքի ԲՄԿ-ի և Ալավերդի համայնքի տուբերկուլյոզային դիսպանսերի տանիքների վերանորոգում,
- ✓ Վանաձոր համայնքի ինֆեկցիոն հիվանդանոցի լոկալ ջեռուցման համակարգի կառուցում

Նորաստեղծ բժշկական կենտրոնի գործունեության համար նախատեսվում է կառուցել նոր շենք՝ հագեցած ժամանակակից սարքավորումներով և համապատասխան կադրերով: Այդ նպատակով Համաշխարհային բանկի կողմից կներդրվի մոտ 12 մլն ԱՄՆ դոլար (մոտ 4,656,000,000.0 ՀՀ դրամ): Աշխատանքները կսկսվեն 2014թ.

2.4. Սոցիալական պաշտպանություն

2013թ. ՄՁԾ թվով յոթ ծրագրային ուղղություններով առաջարկվում են 10 ծրագրեր, ըստ որոնց՝ կբարձրացվի հանրային իրազեկման մակարդակը սոցիալական ծրագրերի իրականացման վերաբերյալ, առաջնահերթ է դիտվել սոցիալական ծառայություններ մատուցող կադրերի շարունակական վերապատրաստման գործընթացը, որի ընթացքում կգարգացվեն ոլորտում զբաղվածների կարողությունները, կբարելավվի սոցիալական ծառայությունների կառավարումը, կընդլայնվեն բնակչության խոցելի խմբերին տրամադրվող սոցիալական ծառայությունները, մասնավորապես՝ տարեցների և հաշմանդամություն ունեցող անձանց շրջանում, առաջնահերթ է դիտվել նաև սոցիալական ծառայություններ մատուցող կառույցների նյութատեխնիկական բազայի բարելավումը և այլն:

Լոռու մարզի 2010-2013թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով 2013թ. սոցիալական ապահովության ոլորտի համար պահանջվող գումարը եղել է **677.461.0** հազ. դրամ, սակայն

փաստացի պլանավորվել է կատարել **5.000.0** հազ. դրամ ծավալով աշխատանք: 2013 թվականին մարզի սոցիալական ապահովության ոլորտում կապիտալ ծախսերի համար ՀՀ պետբյուջեից հատկացվել է 5.0 մլն դրամ՝ Ղուրսալի համայնքի մեկ փախստական ընտանիքի համար բնակարանի ձեռք բերելու նպատակով:

Ակնկալվում է որոշակի ներդրումներ միայն միջազգային, դոնոր և մասնավոր կազմակերպությունների կողմից, որոնք կնպատակաուղղվեն ՄԶԾ-ով ոլորտում նախատեսված աշխատանքների իրականացմանը:

Լոռու ՄԶԾ-ի 2013թ. համար կարիքների գնահատման և 2013թ. ՏԱՊ-ում ընդգրկված ներդրումային ծրագրերի համադրումը սոցիալական ապահովության ոլորտում

Ոլորտը/Ֆինանսավորման աղբյուրը	2013 թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄԶԾ-ի	2013թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	հազ. դրամ
			ՄԶԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը /ճեղվածք
Սոցիալական ապահովություն	677,461.0	5,000.0	+672,461.0
Պետական բյուջե		5,000.0	
Համայնքների ներդրումներ		0.0	
Միջազգային դոնոր կազմակերպություններ		0.0	
Մասնավոր ընկերությունների ներդրումներ		0.0	

2013թ. սոցիալական ծառայությունների մատչելիությունն ու որակը բարձրացնելու համար անհրաժեշտ է ընդլայնել սոցիալապես խոցելի խմբերին ուղղված աջակցության ծրագրերը, մասնավորապես բարելավել երեխաների և տարեցների, հաշմանդամություն ունեցող անձանց և գործազուրկների պաշտպանվածությունը: Բազմամյա ծրագրերի իրականացման համար նախատեսվում են իրականացնել ընդգրկուն աշխատանքներ, որոնցում կարևորվում է նաև սոցիալական ծառայություններ մատուցողների շարունակական աջակցության ցուցաբերումը: Պետությունը կանոնակարգված աշխատանքներ է իրականացնում ինտեգրված սոցիալական ծառայություններ մատուցող կառույցների ստեղծման ուղղությամբ: Այս ՄԶԳ ծրագրով նախատեսված աշխատանքներից է, որի իրականացմամբ Լոռու մարզում արմատապես կլուծվի այդ կառույցների շենքային պայմանների բարելավման հիմնախնդիրը:

2013թ. զբաղվածության արդյունավետությունը բարձրացնելու, գործազուրկների և աշխատանք փնտրողների համար աշխատանքի հնարավորությունները մեծացնելու նպատակով ՀՀ կառավարությունը կշարունակի իր քաղաքականությունը վարձատրվող հասարակական աշխատանքների ծավալի ընդլայնման ուղղությամբ (թեև վերջին տարիներին կրճատվել են աշխատանքների ծավալները): ՄԶԾ առաջարկվել են տարեցների և հաշմանդամություն ունեցող անձանց հիմնախնդիրների լուծմանն ուղղված քաղաքային համայնքների մշակութային և սպորտային կենտրոններում թեքահարթակների կառուցումը, բնակչությանը սոցիալական ծրագրերի վերաբերյալ իրազեկության բարձրացմանն ու սոցիալապես խոցելի խմբերի կարիքների գնահատմանն ուղղված միջոցառումների իրագործմանը, որոնք կներառեն ընտանեկան (խնամատար ընտանիքի ինստիտուտի արմատավորմամբ) և համայնքային (հատուկ կարիքներով անձանց կրթության և զարգացման ծրագրեր իրականացնող)

Կենտրոնների ստեղծման անհրաժեշտության բացահայտման հարցերը, կրնդլայնվեն սոցիալական ծառայություններ մատուցող անձանց, այդ թվում՝ ծերերին խնամողների վերապատրաստման ծավալները, սոցիալական և այլ իրավունքների վերաբերյալ խորհրդատվական ծառայությունների տրամադրումը և այլն: Շարունակականություն կապահովվի զոհված կամ հաշմանդամ դարձած զինծառայողների բնակարանային ապահովման ծրագրի համար: Համայնքներում նախապատրաստական զգալի աշխատանքներ են կատարվել ՄՁԾ 2013թ. մեկնարկող ծրագրերի համար, մասնավորապես՝ Սպիտակում տարեցների կենտրոնի հիմնման, Ալավերդի քաղաքում՝ տարեցների ցերեկային կենտրոնի ստեղծման, Վանաձորում՝ հաշմանդամություն ունեցող անձանց վերականգնողական և պրոթեզատրոպեդիկ պարագաների վերանորոգման մարզային ծառայության կայացման ուղղությամբ:

Նշված միջոցառումների իրականացման համար ակնկալվում է պետության, դոնոր կազմակերպությունների և համայնքային ներդրումների անհրաժեշտությունը:

3. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

3.1. Գյուղատնտեսություն

Մարզի տնտեսության մեջ գյուղատնտեսության ոլորտն ավանդաբար նշանակալից տեղ է զբաղեցրել: Սակայն ներկա շրջանում գյուղատնտեսական արտադրողականության բարձրացումը ՄՁԾ-ի այս ոլորտի ամենակարևոր նպատակներից է: Այս նպատակն իրականացնելու համար անհրաժեշտ է ունենալ գյուղատնտեսական հեռանկարների վերաբերյալ հստակ պատկերացումներ, հստակ սահմանված ոլորտային գերակայություններ, լավ հիմնավորված ռազմավարություն, ինչպես նաև համատեղ գործողություններ տարածքային կառավարման մարմինների, գյուղատնտեսական ասոցիացիաների, համայնքների և ֆերմերների կողմից, ինչպես նաև ֆինանսական միջոցների առկայություն:

Լոռու մարզի զարգացման ծրագրում առաջնային թիրախ է.

1. սերմնաբուծական տնտեսությունների հիմնումը հացահատիկային, միամյա ու բազմամյա խոտաբույսերի սերմարտադրության համար,
2. բանջարեղենի պահպանման սառնարանային տնտեսությունների հիմնում,
3. կարտոֆիլի, բանջարեղենի և պտղի վերամշակման արտադրամասերի հիմնում,
4. կաթի սառեցման և վերամշակման արտադրամասերի հիմնում:

Լոռու ՄՁԾ-ի 2013թ. համար կարիքների գնահատման և 2013թ. ՏԱՊ-ում ընդգրկված ներդրումային ծրագրերի համադրումը գյուղատնտեսության ոլորտում

հազ. դրամ

Ոլորտը/ֆինանսավորման աղբյուրը	2013 թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄՁԾ-ի	2013թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՄՁԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը /ճեղվածք
Գյուղատնտեսություն	3,690,000.0	267,439.3	+3,422,560.7
Պետական բյուջե		10,000.0	
Համայնքների ներդրումներ		7,439.3	
Միջազգային դոնոր կազմակերպություններ		0.0	
Մասնավոր ընկերությունների ներդրումներ		0.0	

Լոռու մարզի 2010-2013թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով 2013թ. գյուղատնտեսության ոլորտի համար պահանջվող գումարը եղել է **3,690,000.0** հազ. դրամ: Ֆինանսական բոլոր աղբյուրների հաշվին փաստացի պլանավորվել է կատարել **267,439.3** հազ. դրամ ծավալով աշխատանքներ՝ այդ թվում **10.000.0** հազ. դրամը՝ պետբյուջի հրատապ աշխատանքների ծրագրով:

Պետ բյուջեից հատկացված **10.000.0** հազ. դրամով կշարունակվի 2012թ. սկսված (5.0 մլն դրամ) Խնկոյանի ջրամբարի վերանորոգման աշխատանքները:

Պետական բյուջեի ֆինանսավորմամբ 2013 թվականին.

- ✓ տարբեր հիվանդությունների դեմ պատվաստում կստանան 72.000 խոշոր եղջերավոր կենդանիներ, 27.000 գլուխ մանր եղջերավոր կենդանիներ, 7000 գլուխ խոզեր, 130000 թև թռչուններ (ներկայացված են ոչ պաշտոնական տվյալներ, ֆինանսավորման գումարները ճշտված չեն)

ԱՄՆ ՄԶԳ ֆինանսավորմամբ մարզում իրականացվում է «Համայնքների գյուղատնտեսական ռեսուրսների կառավարման և մրցակցության» ծրագիր: Ծրագրի ընդհանուր արժեքը կազմում է 20 մլն ԱՄՆ դոլար: Լոռու մարզից ծրագրի մեջ ընդգրկված են 9 համայնքներ՝ Լորուտ, Դսեղ Չկալով, Քարինջ, Մարց, Շամուտ, Աթան, Ահնիձոր, Դեբետ: Նախատեսվում է 3 տարվա ընթացքում յուրաքանչյուր համայնքում իրականացնել 240 հազ. դոլարի ներդրում՝ ներառյալ համայնքի համաֆինանսավորումը: Ակնկալվող արդյունքներն են՝ ավելացնել անասնապահության արտադրողականությունը (ներառյալ խոշոր և մանր եղջերավոր անասունների կաթնատվությունը և մսատվությունը), բարձրացնել արոտների օգտագործման արդյունավետությունը, մեծացնել գյուղացիական տնտեսությունների անասնապահությունից ստացված եկամուտները, բարելավել արոտավայրերի վիճակը, նպաստել համայնքների բյուջեների ավելացմանը: Նախատեսված է 2012-2013թթ. նշված համայնքներում գյուղտեխնիկայի ձեռքբերում և կաթի վերամշակման արտադրամասերի կառուցում:

Այցելություններ և ուսումնասիրություններ կիրականացվեն մարզի կաթի վերամշակման արտադրամասերում՝ մարզում արտադրվող կաթի սպառման հետ կապված խնդիրներին համալիր լուծում տալու նպատակով:

Համայնքի անասնաբույժների մասնագիտական գիտելիքների վերապատրաստման նպատակով սննդամթերքի անվտանգության և անասնաբուժական տեսչության Լոռու մարզային կենտրոնի և ԳԱՄԿ-ի հետ միասին համայնքների անասնաբույժների հետ կանցկացվեն սեմինար խորհրդակցություններ:

Գուղատնտեսական ենթակառուցվածքների բարելավման նպատակով նախատեսվում է սառնարանային և վերամշակող տնտեսությունների, փոքր սպանդանոցների, կաթի ընդունման և վերամշակման կետերի հիմնում, համայնքի ոռոգման համակարգերի վերականգնում և այլն: Սրանց հիմնական մասը նախատեսվում է ֆինանսավորվել մասնավոր ներդրողների կողմից:

3.2 Բնապահպանություն

Լոռու մարզի 2010-2013թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով 2013թ. բնապահպանության ոլորտի համար պահանջված գումար նախատեսված չի եղել, սակայն ֆինանսական տարբեր աղբյուրներից փաստացի պլանավորվել է կատարել **245,732.3** հազ. դրամ ծավալով աշխատանքներ՝ այդ թվում **12,000.0** հազ. դրամը՝ «Կետբյուջեից՝ հրատապ ծրագրով: համայնքային բյուջեներից պլանավորվել է կատարել **233,732.3** հազ. դրամի աշխատանքներ:

Լոռու ՄՁԾ-ի 2013թ. համար կարիքների գնահատման և 2013թ. ՏԱՊ-ում ընդգրկված ներդրումային ծրագրերի համադրումը բնապահպանության ոլորտում

հազ. դրամ

Ոլորտը/ֆինանսավորման աղբյուրը	2013 թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄՁԾ-ի	2013թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՄՁԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը /ճեղվածք
Բնապահպանություն	0.0	245,732.3	-245,732.3
Պետական բյուջե		12,000.0	
Համայնքների ներդրումներ		233,732.3	
Միջազգային կազմակերպություններ դոնոր		0.0	
Մասնավոր ընկերությունների ներդրումներ		0.0	

Մարզի բնապահպանական իրավիճակը բարելավելու նպատակով 2013թ. նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ աշխատանքները.

- Մարզի շրջակա միջավայրի պահպանության ուղղությամբ միջոցառումների ձեռնարկում: «Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական վճարների նպատակային օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն պետական բյուջեից վնասակար ազդեցության ենթարկվող մարզի համայնքներին 2013թ. բնապահպանական ու առողջապահական ծրագրերի կատարման համար նախատեսված է հատկացնել.
 - ❖ Ալավերդի համայնքին – 110 000.0 հազ. դրամ
 - ❖ Օձուն համայնքին – 58 664.8 հազ. դրամ
 - ❖ Հաղպատ համայնքին – 25 000.0 հազ. դրամ
 - ❖ Աքրի համայնքին – 28 000.0 հազ. դրամ
 - ❖ Հազվի համայնքին – 50 000.0 հազ. դրամ
 - ❖ Ախթալա համայնքին – 3 500.0 հազ. դրամ
- Ընդամենը - 275 164.8 հազ. դրամ:**
- ՀՀ կառավարության 27.10.2011թ. թիվ 1535-Ն որոշմամբ մարզի 64 անտառամերձ համայնքներ ընդգրկվել են անվճար թափուկ վառելիքայտ ձեռք բերելու արտոնություններից օգտվող բնակավայրերի ցանկում: Մարզպետարանը ամենայն աջակցում է տվյալ գործընթացի պատշաճ կատարման համար:
- Աջակցել «Էյ-Սի-Փի» բարեգործական հիմնադրամին 2009-2012թթ. ընթացքում շուրջ 550հա հինմադրված անտառմշակույթների լրացման, խնամքի և 2013թ. Կողես և այլ համայնքների տարածքներում նախատեսվող անտառտնկման աշխատանքների կազմակերպման հարցում:
- Ապօրինի ծառահատումները կանխարգելելու նպատակով համագործակցել «Հայանտառ» ՊՈԱԿ-ի, ՀՀ բնապահպանության նախարարության ԲՊՏ Լոռու տարածքային բաժնի, ոստիկանության Լոռու մարզային վարչության և այլ շահագրգիռ կազմակերպությունների հետ:
- «Հայանտառ» ՊՈԱԿ-ի, մարզում գործող անտառտնտեսությունների հետ ամփոփել բնափայտի պատրաստման պետական առաջադրանքների և անտառվերականգնման վերաբերյալ տվյալները:

- Կազմակերպել այցելություններ Թեղուտի հանքավայր՝ շահագործման հետևանքով իրականացվող ծառահատումների և առկա բնապահպանական ծրագրերի կատարման վիճակի ուսումնասիրության նպատակով: Հաստատված ծրագրերի համաձայն «Թեղուտ» ՓԲԸ-ն պարտավորվել է կատարել 714 հա անտառտնկման աշխատանքներ, որից մինչ այժմ իրականացրել է 220 հա: 2013թ. նախատեսվում է «Գուգարքի անտառտնտեսություն» և «Լավվարի անտառտնտեսություն» մասնաճյուղերի տարաքներում իրականացնել համապատասխանաբար 33 և 30 հա տարածքների անտառպատում:
- Սերտ համագործակցել մարզի Օրիուս բնապահպանական տեղեկատվական կենտրոնների, բնապահպանական հասարակական կազմակերպությունների և անհատ քաղաքացիների հետ:
- «Թափոնների կառավարում-ԵՀԳԳ՝ Արևելք» ծրագրի շրջանակներում Լոռու մարզում իրականացվել է թափոնակուտակումների վերաբերյալ տվյալների հավաքագրում, գույքագրում, քարտեզագրում, որի հիման վրա մշակվել է թափոնների կառավարման 15 տարվա ռազմավարություն, որը նախատեսում է ամբողջ մարզի տարածքում ստեղծել 2-3 եվրոպական չափանիշներին համապատասխան աղբավայրեր:

4.ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆ

Համաձայն Լոռու մարզի 2010-2013թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի, քաղաքաշինության ոլորտում (բնակարանաշինություն և բնակարանային տնտեսություն ու բարեկարգում) 2013թ. մարզում նախատեսված էր իրականացնել **710,000.0** հազ. դրամ ծավալով աշխատանքներ, սակայն 2013թ. պլանավորվել է **518,565.4** հազ. դրամի, այդ թվում **426,260.0** հազ. դրամը՝ պետբյուջեով, որից **343,260.0** հազ. դրամը հրատապ աշխատանքների կատարման պլանով և **92,305.4** հազ. դրամը համայնքային բյուջեներով:

Լոռու ՄՁԾ-ի 2013թ. համար կարիքների գնահատման և 2013թ. ՏԱՊ-ում ընդգրկված ներդրումային ծրագրերի համադրումը քաղաքաշինության ոլորտում

հազ. դրամ

Ոլորտը/ Ֆինանսավորման աղբյուրը	2013 թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄՁԾ-ի	2013թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե		Ճեղքվածք
		Բնակարանա- շինություն	Բնակարանային տնտեսություն և բարեկարգում	
Քաղաքաշինություն	710,000.0	518,565.4		+191,434.6
		69,600.0	448,965.4	
Պետական բյուջե		426,260.0		
		50,000.0	376,260.0	
Համայնքների ներդրումներ		92,305.4		
		19,600.0	72,705.4	
Միջազգային դոնոր կազմակերպություններ		0.0	0.0	
Մասնավոր ներդրումներ		0.0	0.0	

• Բնակարանաշինության ոլորտում

2013 թվականին ՀՀ պետ. բյուջեից նախատեսվել է 50.0 մլն դրամ՝ Վանաձորում բնակելի շենքերի վերանորոգում (48 բնակարան) կատարելու նպատակով:

Բնականաշնական աշխատանքներ են նախատեսված նաև Վանաձոր քաղաքի՝ համայնքային բյուջեից:

• Բնակարանային տնտեսության և բարեկարգման ոլորտում

2013 թվականին պետբյուջեի միջոցներով նախատեսվում է Ալավերդու, Ախթալայի, Թումանյանի, Տաշիրի, Ստեփանավանի, Շամլուղի, Քարկոփի, Ձորագետավանի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների հիմնանորոգում, Ստեփանավանի, Օձունի փողոցների լուսավորության համակարգերի կառուցման կամ ընդլայնման, ինչպես նաև Վանաձոր համայնքի բազմաբնակարան շենքերի բակերի բարեկարգման աշխատանքներ:

Համայնքային բյուջեներից ներդրումների գերակշիռ մասն ուղղվելու է համայնքներում փողոցների բարեկարգման և փողոցային լուսավորության ցանցի կառուցման կամ ընդլայնման աշխատանքներին:

2013թ. ըստ ոլորտների պլանավորվում է հետևյալ շինարարական աշխատանքները.

• Կրթական համակարգի օբյեկտների

Ալավերդու արհեստագործական ուսումնարանի հիմնանորոգում, Մարցի դպրոցի կառուցում, Ահնիձոր, Արջուտ, Միխայլովկա համայնքների դպրոցների մասնակի վերանորոգում, Կաթնաջուր համայնքի մանկապարտեզի կառուցում, Սարչապետ, Լեռնավան և Լուսաղբյուր համայնքների դպրոցների ջեռուցման համակարգերի կառուցում, Ալավերդի համայնքի թիվ 8 դպրոցի մարզադահլիճի նորոգում և Ծաղկաբեր համայնքի դպրոցի գազաֆիկացում:

• Մշակութային օբյեկտների

Մարզի մշակութային-պատմական և հոգևոր կոթողներից՝ Քոբայրավանքի, Սանահինի վանքային համալիրի և «Լոռի Բերդ» ամրոցի հիմնանորոգում, Հազվու համայնքային կենտրոնների կառուցում, Կարմիր Աղեգի, Դաշտադեմ և Ձյունաշող համայնքների համայնքային կենտրոնների վերանորոգում, Հաղպատի մշակույթի տան վերանորոգում, Ահնիձոր և Գոգարան համայնքներում հանդիսությունների սրահի կառուցում:

• Առողջապահական ոլորտի օբյեկտների նորոգում

«Ալավերդու բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ-ի հիմնանորոգում, Գուգարք համայնքի ամբուլատորիայի կառուցում, Վանաձոր համայնքի թիվ 5 համաբուժարանի, Սպիտակ համայնքի «Սպիտակի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ-ի, Ծաղկաբեր համայնքի ԲՄԿ-ի և Ալավերդի համայնքի տուբերկուլյոզային դիսպանսերի տանիքի վերանորոգում, Վանաձոր համայնքի ինֆեկցիոն հիվանդանոցի լոկալ ջեռուցման համակարգի կառուցում:

4.1 2013թ. ՀՀ պետական բյուջեով Լոռու մարզում նախատեսված է իրականացնել՝

- **Բնակարանաշինություն**
 - ✓ Վանաձորում բնակելի շենքերի վերանորոգում (48 բնակարան) - 50.0 մլն դրամ:
- **Բնակարանային տնտեսություն և բարեկարգում, այլ աշխատանքներ**
 - ✓ Ստեփանավանում բնակելի շենքերի տանիքների վերանորոգում - 33.0 մլն դրամ:
- **ՀՀ Լոռու մարզպետարանով (հրատապ աշխատանքներ) 343.26 մլն դրամ**
 - ✓ Ալավերդու բազմաբնակարան շենքերի տանիքների վերանորոգում 57.83 մլն դրամ
 - ✓ Ախթալայի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների վերանորոգում 21.72 մլն դրամ
 - ✓ Թումանյանի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների վերանորոգում 8.90 մլն դրամ

- ✓ Վանաձորի ի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների վերանորոգում 76.72 մլն դրամ
- ✓ Քարկոփի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների վերանորոգում 8.00 մլն դրամ
- ✓ Ձորագետավանի բազմաբնակ. շենքերի տանիքների վերանորոգում 5.00 մլն դրամ
- ✓ Տաշիրի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների վերանորոգում 30.00 մլն դրամ
- ✓ Շամլուղի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների վերանորոգում 15.00 մլն դրամ
- ✓ Ստեփանավանի փողոցների լուսավորության ցանցի վերանորոգում 2.00 մլն դրամ
- ✓ Օձունի փողոցների լուսավորության համակարգի կառուցում 15.00 մլն դրամ
- ✓ Վանաձոր համայնքի բ/բնակարան շենքերի բակերի բարեկարգում 96.00 մլն դրամ
- ✓ Նախագծահետազոտական ծախսեր 7.35 մլն դրամ

5. ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐ

Համաձայն Լոռու մարզի 2010-2013թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի, 2013 թվականին ենթակառուցվածքների ոլորտում մարզում նախատեսված էր իրականացնել **3,069,080.0** հազ. դրամ ծավալով աշխատանքներ, փաստացի 2013թ. պլանավորվել է շուրջ **3,426,542.1** հազ. դրամի, այդ թվում **912,897.0** հազ. դրամը ՀՀ Պետբյուջեով, որից **261,830.0** հազարը՝ հրատապ աշխատանքների կատարման պլանով:

Լոռու ՄԶԾ-ի 2013թ. համար կարիքների գնահատման և 2013թ. ՏԱՊ-ում ընդգրկված ներդրումային ծրագրերի համադրումը ենթակառուցվածքների ոլորտում
 հազար դրամ

Ոլորտը/ Ֆինանսավորման աղբյուրը	2013 թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄԶԾ-ի	Զրամատակարարում	Ճանապարհաշինություն	Գազամատակարարում	2013թ. ՏԱՊ-ով նախատես- ված Իրատեսա- կան բյուջե	Զրամատակարարում	Ճանապարհաշինություն	Գազամատակարարում	Ճեղքվածք
Ենթակառուցվածքներ	3,069,080.0	147,000.0	2,035,000.0	887.080.0	3,426,542.1	-2,617,187.1	+1,578,179.5	+681,545.5	-357,462.1
Պետական բյուջե					912,897.0	581,800.0	284,097.0	47,000.0	
Համայնքների ներդրումներ					249,445.1	45,487.1	172,723.5	31,234.5	
Միջազգային դոնոր և վարկային կազմակերպություններ					2,136,900.0	<i>2,136,900.0</i>			
Մասնավոր ներդրումներ					127,300.0			127.300	

5.1. Ճանապարհաշինություն

Լոռու մարզի 2010-2013թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով 2013թ. ճանապարհաշինության ոլորտի համար պահանջվող գումարը եղել է **2,035,000.0** հազ. դրամ է, սակայն բոլոր աղբյուրներով փաստացի պլանավորվել է կատարել **456,820.5** հազ. դրամ ծավալով աշխատանքներ, այդ թվում՝ **284,097.0** հազ. դրամը՝ ՀՀ պետբյուջեի միջոցներով, որից **142,830.0** հազ. դրամը՝ հրատապ աշխատանքների պլանով:

2013թ. պետբյուջեի **284.097** մլն միջոցներով պլանավորվել է իրականացնել.

- **համայնքային նշանակության ճանապարհներ՝ ընդամենը 142.83 մլն դրամ (հրատապ աշխատանքների պլանով)**

✓	Վանաձոր քաղաքի փողոցների ասֆալտապատում	43.82 մլն դրամ
✓	Սպիտակ քաղաքի փողոցների ասֆալտապատում	20.00 մլն դրամ
✓	Ստեփանավան քաղաքի փողոցների ասֆալտապատում	30.00 մլն դրամ
✓	Տաշիր քաղաքի փողոցների ասֆալտապատում	20.01 մլն դրամ
✓	Լեջան համայնքի ճանապարհների վերանորոգում	17.00 մլն դրամ
✓	Ալավերդի համայնքի Թումանյան փողոցի գետափնյա հենապատի վերանորոգում	7.00 մլն դրամ
✓	Գուգարք համայնքի ճանապարհների վերանորոգում	5.00 մլն դրամ

- **ընդամենը 19.670 մլն դրամ ներդրամա՝ միջպետական նշանակության ճանապարհների մասով**

✓	Ա/6 Մ6 Վանաձոր-Ալավերդի-Վրաստանի սահման Վանաձորի Նարեկացի փողոցի հիմնանորոգում (Մ6 - ճանապարհի ջրահեռացման կարգավորում)	19.670 մլն դրամ
---	---	-----------------

- **հանրապետական նշանակության ա/ճանապարհներ՝ ընդամենը 53.596 մլն դրամ**

✓	Հ-24 Գյուլագարակ-Թումանյան կայարան Մ-6 ա/ճանապարհի Կուրթան համայնքի տարածքում գտնվող 2 կամուրջների հիմնանորոգում	17.257 մլն դրամ
✓	Մ-3 Մարգարա-Վանաձոր-Տաշիր-Վրաստանի սահման Գարգար գյուղի կամրջի կարգավորիչ պատերի հիմնանորոգում	27.339 մլն դրամ
✓	Ա/Ճ Մ-6 Վանաձոր-Ալավերդի-Վրաստանի սահման կմ 32+240 կամուրջի հիմնանորոգում	9.000 մլն դրամ

- **Մարզային նշանակության ա/ճանապարհների պահպանման և շահագործման նպատակով 2013թ. պետբյուջեից հատկացվել է ընդամենը 68.001 մլն դրամ:**

2013 թվականին 41 համայնքներ իրենց բյուջեներից համայնքային նշանակության ճանապարհների վերանորոգման համար պլանավորել են ընդամենը **172,723.5** հազ. դրամի ներդրում:

5.2. Զրամատակարարում ու ջրահեռացում

Զրամատակարարումը մարզում իրականացվում է «Հայջրմուղկոյուղի» և «Լոռի ջրմուղկոյուղի» ՓԲ ընկերությունների միջոցով և տեղական ինքնկառավարման մարմինների կողմից: Խմելու ջուրը ռազմավարական ռեսուրս է, որը չի մատակարարվում շատ

համայնքներում, չնայած որ մարզի շատ բնակավայրերում գոյություն ունեն ջրի բնական պաշարներ:

Լոռու մարզի կարևոր հարստություններից են հանդիսանում խմելու համար պիտանի, բարձր որակի ջրի մեծ պաշարները, որը ներկա իրավիճակում գերազանցում են անհրաժեշտ պահանջարկը: Զրամատակարարման համակարգը մարզի բնակչությանը և արդյունաբերությանը տարեկան տրամադրում է մոտ 17.1 մլն մ³ խմելու ջուր, որը սպառողին է հասցվում ինքնահոս եղանակով և պոմպակայանների միջոցով: Մարզի ջրային ցանցի երկարությունը 3395.23 կմ է, ջրի ծախսը՝ 1250 լիտր/վրկ, որից ճնշումային՝ 520 լիտր/վրկ: Մարզի 7 քաղաքների և 56 գյուղերի ջրամատակարարումն ու ջրահեռացումը (Ջ և Ջ) կատարվում է «Հայջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ «Հյուսիս արևելյան» տարածքային մասնաճյուղի և «Լոռի-ջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ-ի միջոցով: Մարզի մյուս բնակավայրերի, հատկապես գյուղական բնակավայրերի ջրամատակարարման և ջրահեռացման ցանցերը հանդիսանում են համայնքային սեփականություն և գտնվում են խիստ անբարվոք ու մաշված վիճակում, ինչը լուրջ խնդիրներ է առաջացնում բնակչության ջրամատակարարման հարցում:

«Լոռի ջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ-ի սպասարկման տարածքում գտնվող Վանաձոր քաղաքի և 16 գյուղերի ջրամատակարարման և ջրահեռացման բարելավումը իրականացվում է գերմանական վերականգնման բանկի (KFW) և ՀՀ կառավարության կողմից համաֆինանսավորվող ծրագրի միջոցով՝ 2013թ.-ին նախատեսված է իրականացնել **2,136.90** մլն դրամի աշխատանք, որից **509.80** մլն դրամը պետբյուջեից :

Լոռու մարզի 2010-2013թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով 2013թ. ջրամատակարարման և ջրահեռացման ոլորտի համար պահանջվող գումարը եղել է **147,000.0** հազ. դրամ է, սակայն բոլոր աղբյուրներով փաստացի պլանավորվել է կատարել **2,764,187.1** հազ. դրամ ծավալով աշխատանքներ, այդ թվում՝ **581,800.0** հազ. դրամը՝ ՀՀ պետբյուջեի միջոցներով, որից **72,000.0** հազ. դրամը՝ հրատապ աշխատանքների պլանով:

ՀՀ ԼՈՒՈՒ ՄԱՐԶՈՒՄ 2013 ԹՎԱԿԱՆԻՆ ԽՄԵԼՈՒ ԶՐԻ ՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ԵՎ ԶՐԱՀԵՌԱՑՄԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ

➤ Պետական բյուջեով՝ ընդամենը 581.80 մլն դրամ

KFW-Գերմանական վարկային ծրագիր «Լոռի-ջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ-ի կողմից սպասարկվող համայնքներում ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցերի կառուցում (համաֆինանսավորում KFW)	509.80 մլն դրամ
Ալավերդի համայնքի Սանահին թաղամասի ջրամատակարարման ներքին ցանցի վերանորոգում (հրատապ ծրագրով)	30.00 մլն դրամ
Զիլիզա համայնքի ջրամատակարարման համակարգի վերանորոգում (հրատապ ծրագրով)	15.00 մլն դրամ
Եղեգնուտ համայնքի ջրամատակարարման համակարգի վերանորոգում (հրատապ ծրագրով)	27.00 մլն դրամ

➤ Վարկային միջոցներով՝ ընդամենը 2,136.90 մլն դրամ

KFW-Գերմանական վարկային ծրագիր «Լոռի-ջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ-ի կողմից սպասարկվող համայնքներում ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցերի կառուցում	1,529.4 մլն դրամ
«Եվրոպական վերակառուցման» և «Ասիական բանկի» ծրագրեր «Հայջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ-ի սպասարկման տարածքում գտնվող 38 համայնքների խմելու ջրի մատակարարում և ջրահեռացման համակարգերի աշխատանքների բարելավում	607.50 մլն դրամ

5.3. Գազամատակարարում

Գազաֆիկացումը մարզի զարգացման կարևոր նախապայմաններից մեկն է: Երկարատև ծմեռները և այլընտրանքային էներգիայի աղբյուրների բացակայությունը ընդգծում են բնական գազի մատակարարման հրատապությունը համայնքների համար: Համայնքներում գերակա խնդիր է համարվում գազամատակարարման ցանցի կառուցումը: Գազի առկայությունը յուրաքանչյուր տնային տնտեսությունում նշանակում է շուրջ 10-12 մ³ վառելիքայտի խնայողություն, որն իր հերթին կնպաստի անտառահատումների, էկոլոգիայի և դրանից բխող արոբլեմների լուծմանը: Ավելի էժան վառելիքի առկայությունը կարող է նպաստել սահմանամերձ համայնքների զարգացմանը, ինչը հանրապետության համար ունի ռազմավարական նշանակություն: «Հայրուսգազարդ»-ի ներդրումները բավարար չեն ապահովելու համար գազամատակարարումը նույնիսկ հիմնական գազատարին կից համայնքներում, քանի որ նման միացումները փոքր համայնքներին տնտեսապես ձեռնտու չեն:

Լոռու մարզի 2010-2013թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով 2013թ. գազաֆիկացման ոլորտի համար պահանջվող գումարը եղել է **887,080.0** հազ. դրամ, փաստացի պլանավորվել է **205,534.5** հազ. դրամ, որից պետ բյուջեից (հրատապ աշխատանքների պլանով) նախատեսվել է 47,000.0 հազ. դրամ ծավալով աշխատանքներ: ՀՀ Կառավարության աշխատակազմի «Գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացման ծրագրերի իրականացման գրասենյակի (ՀՀ ԿԱ ԳՏՏԶ ԾԻԳ) միջոցներով մարզի 3 համայնքներում 2013թ. նախատեսվել է իրականացնել 127,300.0 հազ. դրամի գազաֆիկացման աշխատանքներ:

ՀՀ ԼՈՒՈՒ ՄԱՐԶՈՒՄ 2013 ԹՎԱԿԱՆԻՆ ԳԱԶԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ

➤ ՀՀ պետական բյուջեով՝ ընդամենը 47.0 մլն դրամ (հրատապ ծրագրով)

Արջուտ համայնքի գազաֆիկացման ներքին ցանցի կառուցում	9.00 մլն դրամ
Ստեփանավան համայնքի Աշոտաբերդ թաղամասի գազաֆիկացման ներքին ցանցի կառուցում	18.00 մլն դրամ
Պետրովկա համայնքի գազաֆիկացման ներքին ցանցի կառուցում	20.00 մլն դրամ

➤ ՀՀ ԿԱ ԳՏՏԶ ԾԻԳ՝ ընդամենը 127.30 մլն դրամ

Շիրականուտ համայնքի գազաֆիկացում	15.20 մլն դրամ
Սպիտակի Գրիգոր Լուսավորչ թաղամասի գազաֆիկացում	16.00 մլն դրամ
Ազնվաձորի գազաֆիկացում	96.10 մլն դրամ

6. ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ, ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

6.1 Տարածքային կառավարում

Տարածքային կառավարման բաղադրիչի նպատակն է մարզում բարձրացնել պետական կառավարման արդյունավետությունը, ապահովելով հետևյալ արդյունքները՝

- ✓ մարզպետարանի աշխատակազմի քաղաքացիական ծառայողների վերապատրաստում և ատեստավորում,
- ✓ մարզպետարանի տեղեկատվական և կառուցվածքային կառավարչական համակարգերի բարելավում,
- ✓ մարզպետարանի, ՏԻՄ-երի և ՀԳՄ տարածքային ծառայությունների փոխհարաբերությունների բարելավում:

2013թ-ին կշարունակվի մարզպետարանի քաղաքացիական ծառայողների վերապատրաստման և ատեստավորման ծրագիրը ՀՀ քաղաքացիական ծառայության խորհրդի կողմից հաստատած ծրագրի համաձայն:

Տարածքային կառավարման հիմնական գերակայություններից մեկը 2013թ. համար հանդիսանում է մարզային և տեղական իշխանությունների փոխհարաբերությունների նոր մեխանիզմների ներդրումը, որը հնարավորություն կտա հաշվի առնել ՏԻՄ-երի կարիքները և նրանց տրամադրել անհրաժեշտ մեթոդական, գործնական օգնություն և բարելավել նրանց կողմից իրականացվող գործառնությունների ու կայացվող որոշումների նկատմամբ մարզպետի կողմից իրականացող իրավական և մասնագիտական վերահսկողության մակարդակը:

Անհրաժեշտ է նաև միջոցներ ձեռնարկել մարզպետարանի և համայնքների միջև էլեկտրոնային կապ ստեղծելու ուղղությամբ, որը կլինի արագ, հասանելի և կբարձրացնի համայնքների իրազեկությունը, ինչպես նաև հիմք կհանդիսանա հետագայում խորհրդակցությունների անցկացման համար:

Կարևորվում է, նաև մարզի համայնքներին համակարգիչներով և ինտերնետ կապով ապահովվածության խնդիրը:

6.2. Տեղական ինքնակառավարում և ապակենտրոնացում

Անհրաժեշտ է զարգացնել համայնքային ծառայության համակարգը, բարձրացնել տեղական ինքնակառավարման մարմինների կարողությունները, հասարակության իրազեկության աստիճանը, ապահովել քաղաքացիական հասարակության մասնակցությունը հանրային կարևորություն ներկայացնող ծրագրերի քննարկման, մշակման, իրականացման և մոնիտորինգի գործընթացներում:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեությունը հատկապես լուրջ դժվարությունների է հանդիպում փոքր համայնքներում, որոնք զրկված են բավարար ֆինանսական միջոցներից և որտեղ առավել ցածր մակարդակի վրա են գտնվում բյուջեների հավաքագրման ցուցանիշները, 2013թ-ի ՄԶԾ ամենակարևոր խնդիրներից մեկը ՏԻՄ-երի բյուջետային կարողությունների զարգացումը և տեղական եկամուտների հավաքագրման աճի ապահովումն է:

Համայնքային ծառայության համակարգի կայունությունն ապահովելու համար անհրաժեշտ է իրականացնել մի շարք միջոցառումներ՝ համայնքային ծառայողների, համայնքային ծառայության մրցութային և ատեստավորման հանձնաժողովների անդամների վերապատրաստման ուղղությամբ:

2013թ. անհրաժեշտ է լուրջ ուշադրություն դարձնել համայնքային բյուջեների կազմման, բյուջեների կատարման տարեկան հաշվետվությունների հաստատման հրապարակայնության գործընթացի վրա՝ հաշվի առնելով առկա հիմնախնդիրները և համայնքի բնակչության ցանկությունները:

Հաշվի առնելով այն իրողությունը, որ դեռևս ձևավորված չէ բնակչության ակտիվ մասնակցությունը համայնքների հիմնախնդիրների քննարկման և հաստատման

գործընթացում, նպատակահարմար է մարզի տարածքում գոյություն ունեցող առավել ակտիվ հասարակական կազմակերպությունների մասնակցությունը ՏԻՄ-երի կողմից կայացվող որոշումներին:

Անհրաժեշտ է իրականացնել հարցումներ և ուսումնասիրություններ՝ պարզելու համար բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների որակի և մատչելիության վերաբերյալ, որը հիմք կհանդիսանա սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրերի մշակման համար:

6.3. Քաղաքացիական հասարակություն

2013թ. ընթացքում տարածքային և տեղական ինքնակառավարման մարմինների առավել թափանցիկ գործունեությունն ապահովելու նպատակով, մարզպետարանի աշխատակազմի, համայնքների ղեկավարների, մարզի հասարակական կազմակերպությունների ջանքերով անհրաժեշտ է իրականացնել հետևյալ միջոցառումները.

1) մարզի տարածքում գործող ՀԼՄ-ների միջոցով պարբերաբար հաղորդումներ հեռարձակել՝ ներկայացնելով մարզպետի, մարզպետարանի և մարզային ենթակայության կազմակերպությունների գործունեությունը, գոյություն ունեցող հիմնախնդիրները և իրականացվող ծրագրերը, պարբերաբար հրապարակել առավել լայն կիրառություն ունեցող օրենքներն և նորմատիվ իրավական ակտերը, դրանցում կատարվող փոփոխությունները՝ տալով պարզաբանումներ և մեկնաբանություններ:

2) Պարբերաբար և համակարգված ձևով կազմակերպել մարզպետի, նրա տեղակալների և մարզպետարանի ղեկավարների այցելությունները համայնքներ, որոնք պետք է ուղեկցվեն տեղական ինքնակառավարման մարմինների և համայնքի բնակչության հետ հանդիպում-քննարկումներով, որոնց ժամանակ «դեմ առ դեմ» սկզբունքով մարզի առաջին դեմքերից բնակչությունը հնարավորություն կունենա ստանալ անհրաժեշտ տեղեկատվություն և բացատրություններ:

3) Անհրաժեշտության դեպքում նույն ղեկավարների մասնակցությամբ և մարզի հեռուստաընկերությունների միջոցով կազմակերպել ուղիղ եթերներ, հանրությանը հնարավորություն ընձեռելով իրենց հուզող հարցերն ուղիղ կապով իրավասու անձին ուղղելու և պատասխանը անմիջապես լսելու համար:

4) Մարզի զարգացման ծրագրի իրականացման ընթացքի, ինչպես նաև՝ մարզի տարածքում պետական բյուջեի և միջազգային տարբեր կազմակերպությունների կողմից իրականացվող ծրագրերի մասին պատրաստել հանրամատչելի տեղեկատվական թերթիկներ և դրանք առաքել բոլոր համայնքներին շրջաբերականների, ինտերնետային կայքէջի, մարզում գործող ՀԼՄ-ների միջոցով:

5) Հասարակական կազմակերպությունների և զանգվածային լրատվամիջոցների ներկայացուցիչներին մասնակից դարձնել մարզխորհրդի նիստերին, ինչպես նաև մարզպետարանում ձևավորվող ժամանակավոր հանձնաժողովների աշխատանքներին:

6) Պարբերաբար իրականացնել մարզպետարանի ինտերնետային կայքէջի թարմացման աշխատանքներ, հանրային իրազեկման նպատակով կայքում տեղադրել մարզպետի որոշումներն ու կարգադրությունները, ՏԻՄ-երի որոշումները: Գրեթե ամեն օր թարմացնել կայքի նորություններ բաժինը, առանձին բաժիններում տեղադրել մարզային բնույթի տարբեր խնդիրներին վերաբերող տեղեկատվություն:

7) Հասարակական կազմակերպությունների և համայնքի ակտիվ հասարակական խմբերի ներկայացուցիչներին հրավիրել համայնքի ավագանու նիստերին:

8) Ուշադրություն դարձնել համայնքապետարաններում և համայնքի բնակչության համար առավել տեսանելի վայրերում տեղեկատվական ցուցատախտակների առկայությանը, և հետետղական լինել, որպեսզի այդ տախտակների վրա պարբերաբար տեղադրվեն համայնքների ղեկավարների և ավագանիների որոշումներ, այլ կարևոր բնույթի տեղեկատվություն:

9) Տարվա ընթացքում, ըստ անհրաժեշտության, հրապարակել բոլոր այն որոշումները, որոնք վերաբերում են պետության կամ միջազգային կազմակերպությունների կողմից տրամադրվող սերմացուների, վառելիքի, պարարտանյութերի և այլ նյութերի բաշխմանը:

10) Անհրաժեշտությունից ելնելով հասարակական կազմակերպությունների ջանքերով կազմակերպել բնակչության իրազեկման ծրագրեր:

Պ Լ Ա Ն

ՀՀ ԼՈՌՈՒ ՄԱՐԶԻ 2009-2013 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԻ «ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ, ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ» ԲԱԺՆԻ 2013 ԹՎԱԿԱՆԻ ԾՐԱԳՐԻ ԿԱՏԱՐՈՒՄՆ ԱՊԱՀՈՎՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ

Միջոցառման անվանումը	Ակնկալվող արդյունք	Կատարողը	Համակատարողը	Ժամկետը	Ֆինանսական ապահովումը	Հղում
1	2	3	4	5	6	7
1. Մարզպետարանի քաղաքացիական ծառայողների վերապատրաստում և ատեստավորում	Մարզում պետական կառավարման (տարածքային կառավարման) արդյունավետության բարձրացում	Անձնակազմի կառավարման բաժին	Մարզպետարանի համապատասխան վարչություններ, բաժիններ	Տարվա ընթացքում	Պետական բյուջե	Ըստ ՔԾԽ-ի ծրագրի
2. Վարչական հսկողություն մարզի 38 համայնքների տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունների նկատմամբ	ՏԻ մարմինների իրականացրած լիազորությունների համապատասխանեցում գործող օրենսդրությանը և վարչական հսկողություն արդյունքների ներկայացում ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարություն		ՀՀ Լոռու մարզպետի կարգադրությամբ կազմված հանձնաժողով	Տարվա ընթացքում	Ֆինանսավորում չի պահանջվում	«Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքի 77.2 հոդված, ՀՀ փոխվարչապետ, տարածքային կառավարման նախարարի կողմից հաստատված ամենամյա աշխատանքային ծրագրի
3. Մարզպետարանի կողմից ՏԻՄ-երին ցուցաբերվող մեթոդական օգնության կարիքների մոնիտորինգի անցկացում	Մարզպետարանի կողմից ՏԻՄ-երին ցուցաբերվող մեթոդական օգնության հստակեցում, պարզեցում և արդյունավետության բարձրացում	ՏԻ և ՀԳՄ հարցերով վարչություն	Մարզպետարանի համապատասխան վարչություններ, բաժիններ	Երրորդ եռամսյակ	Ֆինանսավորում չի պահանջվում	ՀՀ կառավարության 01.10.2009թ. «ՀՀ Լոռու մարզի 2009-2013 թվականների զարգացման ծրագիրը հաստատելու մասին» N1130-Ն որոշում
4. Համայնքային սեփականություն հանդիսացող անշարժ գույքի (շենքերի, շինությունների) գույքային իրավունքների իրավական պաշտպանվածության մակարդակի բարձրացում	Համայնքային սեփականություն հանդիսացող անշարժ գույքի (շենքերի, շինությունների) գույքային իրավունքների իրավական պաշտպանվածության մակարդակի բարձրացում	Մարզի համայնքների ղեկավարներ	ՏԻ և ՀԳՄ հարցերով վարչություն	Տարվա ընթացքում	Համայնքային բյուջեներ	ՀՀ փոխվարչապետ, տարածքային կառավարման նախարարի 27.12.2010թ. 01\16\7605-10 հանձնարարական

<p>5. ՏԻՄ-երի գործունեության արդյունավետության բարձրացում՝</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Աջակցություն վերապատրաստման ենթակա համայնքային ծառայողների վերապատրաստման կազմակերպման աշխատանքներին ✓ Համայնքներում հանրային ծառայություններ մատուցող շահագրգիռ մարմիններին (կազմակերպություններին) անհրաժեշտ աջակցության ցուցաբերում ✓ Համայնքային ծառայության մրցութային և ատեստավորման հանձնաժողովների անդամների վերապատրաստման կազմակերպում ✓ Համայնքային բյուջեների սեփական եկամուտների հավաքագրման ցուցանիշների աճի ապահովում ✓ 18 համայնքներում աշխատակազմերի կողմից համակարգչ. տեխնիկայի ու ծրագրային ապահովման ձեռքբերում և շահագործում 	<p>Վերապատրաստված համայնքային ծառայողները կնպաստեն ՏԻՄ-երի գործունեության արդյունավետության բարձրացմանը:</p> <p>Մատուցվող հանրային ծառայությունների որակի և մատչելիության բարձրացում:</p> <p>Համայնքային ծառայության մրցութային և ատեստավորման հանձնաժողովների աշխատանքների բարելավում</p> <p>Համայնքների հիմնախնդիրների լուծման համար ֆինանսական միջոցների առկայություն և համայնքների կառավարման արդյունավետության բարձրացում</p> <p>Մարզպետարանի և ՏԻՄ-երի միջև համագործակցության մակարդակի բարձրացում</p>	<p>ՏԻ և ՀԳՄ հարցերով վարչություն</p> <p>Մարզի համայնքների ղեկավարներ</p> <p>ՏԻ և ՀԳՄ հարցերով վարչություն</p> <p>Մարզի համայնքների ղեկավարներ</p> <p>Մարզի համայնքների ղեկավարներ</p>	<p>Մարզի համայնքների ղեկավարներ</p> <p>Մարզպետարանի համապատասխան վարչություններ, բաժիններ</p> <p>Մարզի համայնքների ղեկավարներ</p> <p>Մարզպետարանի համապատասխան վարչություններ, բաժիններ</p> <p>ՏԻ և ՀԳՄ հարցերով վարչություն</p>	<p>Տարվա ընթացքում</p> <p>Տարվա ընթացքում</p> <p>Տարվա ընթացքում</p> <p>Տարվա ընթացքում</p> <p>Տարվա ընթացքում</p>	<p>Պետական բյուջե</p> <p>Ֆինանսավորում չի պահանջվում</p> <p>Ֆինանսավորում չի պահանջվում</p> <p>Ֆինանսավորում չի պահանջվում</p> <p>Համայնքային բյուջեներ</p>	<p>ՀՀ կառավարության 01.10.2009թ. «ՀՀ Լոռու մարզի 2009-2013 թվականների զարգացման ծրագիրը հաստատելու մասին» N1130-Ն որոշում</p> <p>ՀՀ կառավարության 01.10.2009թ. «ՀՀ Լոռու մարզի 2009-2013 թվականների զարգացման ծրագիրը հաստատելու մասին» N1130-Ն որոշում</p>
--	--	---	--	--	---	---

<p>6. Համայնքների բյուջեների կատարման հաշվետվությունները ավագանուն ներկայացնելիս մարզպետի, մարզպետարանի պատասխանատու աշխատակիցների մասնակցություն</p> <p>7. ՏԻՄ –երի գործունեության հրապարակայնության և թափանցիկության ապահովում</p>	<p>ՏԻՄ-երի հաշվետվողականության և պատասխանատվության բարձրացում</p> <p>Ապահովել բնակչության առավել արդյունավետ մասնակցությունը տեղական նշանակության հարցերի լուծմանը</p>	<p>Մարզի համայնքների ղեկավարներ</p> <p>Մարզի համայնքների ղեկավարներ</p>	<p>ՏԻ և ՀԳՄ հարցերով վարչություն</p> <p>ՏԻ և ՀԳՄ հարցերով վարչություն</p>	<p>Առաջին եռամսյակ</p> <p>Տարվա ընթացքում</p>	<p>Ֆինանսավորում չի պահանջվում</p> <p>Ֆինանսավորում չի պահանջվում</p>	
<p>8. Հասարակական կազմակերպությունների և զանգվածային լրատվամիջոցների ներկայացուցիչներին մասնակից դարձնել մարզխորհրդի նիստերին, ինչպես մարզպետարանում ձևավորվող ժամանակավոր հանձնաժողովների աշխատանքներին</p>	<p>Մարզպետի, մարզպետարանի աշխատակազմի գործունեության հրապարակայնության և թափանցիկության ապահովում</p>	<p>Տեղեկատվության և հասարակության հետ կապերի բաժին</p>	<p>Մարզպետարանի համապատասխան վարչություններ, բաժիններ</p>	<p>Տարվա ընթացքում</p>	<p>Ֆինանսավորում չի պահանջվում</p>	<p>ՀՀ կառավարության 01.10.2009թ.«ՀՀ Լոռու մարզի 2009-2013 թվականների զարգացման ծրագիրը հաստատելու մասին» N1130-Ն որոշում</p>

7. ԱՐՏԱՔԻՆ ԿԱՊԵՐ, ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՀԻՄՆԱԴՐԱՄՆԵՐ

Արտաքին կապերի բնագավառում Լոռու մարզում 2013թ-ին նախատեսվում են հետևյալ աշխատանքները, ուղղված մարզի սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը:

2013թ. համագործակցության նոր փուլ է սկսվում ՀՀ Լոռու մարզի եւ Ֆրանսիայի հանրապետության Պրովանս - Ալպ Կոտ դ'Ազյուր (ՊԱԿԱ) ռեգիոնի միջեւ, որն արդեն բազմամյա տարիների աշխատանքների արդյունք է: 2012թ-ի դեկտեմբերի 10-ին Ֆրանսիայի Մարսել քաղաքում կնքված «2012-2014թթ համագործակցության համաձայնագրի» շրջանակներում Լոռու մարզում նախատեսվում են իրականացնել մի շարք ծրագրեր հետևյալ ուղղություններով՝

- Ֆրանկոֆոնիայի զարգացում (կրթություն եւ մշակույթ)
- Զբոսաշրջության զարգացում (այդ թվում՝ գյուղական տուրիզմ)
- Տնտեսության զարգացում (այդ թվում՝ անասնապահություն-անասնաբուծություն)
- Համերաշխություն (այդ թվում՝ առողջապահություն եւ սոցիալական ապահովություն)

Մասնավորապես 2013-2014թթ. նախատեսվում են՝

- ❖ Ստեղծել զբոսաշրջության մարզային կենտրոն Լոռու մարզի Թումանյանի տարածաշրջանում
- ❖ Սպիտակի տարածաշրջանի Լուսադբյուր գյուղում ստեղծել ավանդական կամ փորձարարական ոչխարաբուծական ֆերմա
- ❖ Ֆրանսիայի ՊԱԿԱ ռեգիոն կմեկնեն ագրոտուրիզմի, անասնաբուծության եւ տուրիզմի բնագավառների մասնագետների 3 խումբ, որոնք ուսումնասիրելով ֆրանսիական փորձը այդ բնագավառներում կփորձեն Լոռու մարզում կիրառել այն եւ վերապատրաստել նոր մասնագետներ (ՀՀ ազգային ագրարային համալսարանի Վանաձորի մասնաճյուղ, Ստեփանավանի գյուղատնտեսական քոլեջ)
- ❖ Ֆրանսիական ԳՐԵՖ կազմակերպությունը կշարունակի ֆրանսերեն լեզվի դասավանդողների վերապատրաստման դասընթացներ ՎՊՄԻ-ում, Եվրոպական տարածաշրջանային ակադեմիայի Վանաձորի մասնաճյուղում, մարզի այն կրթական հաստատություններում, որտեղ դասավանդվում է ֆրանսերեն
- ❖ DSF ֆրանսիական կազմակերպության ներքո ստեղծված «Նոենի» հկ-ն մինչեւ 2013թ-ի հոկտեմբեր կշարունակի իրականացնել «Մոր եւ մանկան պաշտպանություն, ուսուցանողների ուսուցում եւ կատարելագործում» ծրագիրը Վանաձոր եւ Ամրակից համայնքներում:
- ❖ Ֆրանսիայի ՊԱԿԱ ռեգիոնի ֆինանսավորմամբ «Հոյս Հայաստանի համար» կազմակերպության միջոցով նախատեսվում է Սպիտակ քաղաքում որոշակի աշխատանքների իրականացում՝ առամնաբուժարանի վերազինում, մշակույթի տան եւ թիվ 2 դպրոցի մասնակի վերանորոգումներ եւ ֆրանսերենի դասագրքերի ձեռքբերում
- ❖ «Երուսաղեմի սուրբ Ղազարի օրդենը Հայաստանում» բարեգործական հիմնադրամը, որը գործում է Սպիտակ քաղաքում, 2013թ.-ին կշարունակի առողջապահական հիմնարկների հետ իրականացնել բարեգործական ծրագրեր:
- ❖ Մարսել քաղաքի Արիեստների պալատի եւ Ֆրանսիական «Կես դե Պարն դե Ֆրանս» բանկի ֆինանսական միջոցներով 2013թ-ից նախատեսվում է Լոռու մարզի Սպիտակ քաղաքի Վարպետաց թաղամասում իրականացնել Սպիտակի արհեստագործներին երկարաժամկետ և ցածր տոկոսադրույքներով փոխառությունների տրամադրում՝ սկզբնական շրջանում 2500 եվրոյին համարժեք աջակցություն, հետագայում ավելացնելով փոխառության չափը և տարածելով ծրագիրը մարզի ողջ տարածքում

2011թ-ի նոյեմբերի 24-ին Բուրկինա Ֆասոյում կայացած **Ֆրանկոֆոն ռեգիոնների միջազգային ասոցիացիայի** (AIER) համաժողովին, Լոռու մարզն ընտրվել է «Ֆրանկոֆոն

նեգիոնների միջազգային ասոցիացիա»-ի լիիրավ անդամ: Այս համագործակցության շրջանակներում «Ֆրանսիական օրեր Հայաստանում» միամսյակին նվիրված, 2013թ-ի մարտի 15-ից ապրիլի 15-ը նախատեսվում են Լոռու մարզի կրթական հաստատություններում, Վանաձոր, Ստեփանավան եւ Ախթալա քաղաքներում կրթական եւ մշակութային միջոցառումների իրականացում:

Հայ-ֆրանսիական 2-րդ համաժողովին մասնակցելու կապակցությամբ 2013թ-ի սեպտեմբեր-հոկտեմբեր ամսիներին նախատեսվում է Լոռու մարզի պատվիրակության այց Ֆրանսիայի Վալանս քաղաք:

Եվրոպական Տարածաշրջանային Ասամբլեային (ԵվՏԱ) Լոռու մարզի 2010թ-ի նոյեմբերի 11-ից անդամակցությունն ակնկալում է Եվրոմիության և AER-ի հետ տարածքների զարգացմանն ուղղված համատեղ ծրագրերի իրականացում:

2013թ-ի ԵվՏԱ-ի առաջնահերթություններն են

- ✓ Համախմբվածության քաղաքականություն
- ✓ Կլիմայի փոփոխություն եւ էներգետիկ քաղաքականություն
- ✓ Տնտեսական զարգացում, ձեռնարկատիրություն եւ նորարարություն
- ✓ Գյուղատնտեսություն եւ գյուղերի զարգացում

Համաձայն 2011թ նոյեմբերի 14-ին, Թայյուան քաղաքում ստորագրված ՉԺՀ Շանսի նահանգի եւ Լոռու մարզի միջեւ «ՀՀ Լոռու մարզի եւ ՉԺՀ Շանսի նահանգի միջև բարեկամական կապերի վերաբերյալ» հուշագրի եւ «ՀՀ Լոռու մարզի եւ ՉԺՀ Շանսի նահանգի միջեւ առեւտրա-տնտեսական համագործակցության մասին» արձանագրության, 2013թ-ին նախատեսվում է տնտեսական կապերի ամրապնդում:

- 2013թ-ին նախատեսվում է Հայ-Գերմանական համագործակցության շրջանակներում KFW գերմանական վարկային ծրագրով «Լոռու-ջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ-ի կողմից սպասարկվող համայնքներում ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցերի կառուցում:
- 2013թ-ին նախատեսվում է «Եվրոպական վերակառուցում» եւ Ասիական բանկի ծրագրերի շրջանակներում «Հայ-ջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ-ի սպասարկման տարածքներում գտնվող Լոռու մարզի 38 համայնքների խմելու ջրի մատակարարման եւ ջրահեռացման համակարգերի բարելավում
- «Թափոնների կառավարում-ԵՀԳԳ Արեւելք» տարածաշրջանային ծրագրի շրջանակներում ՀՀ-ում ծրագրի իրականացման համար Լոռու մարզն ընտրվել է պիլոտային շրջան, իրականացնելու է աղբավայրերի գույքագրում եւ կմշակվի թափոնների կառավարման 15 տարվա ռազմավարություն: 2013թ-ին կշարունակվի մարզում աղբավայրերի գույքագրման աշխատանքները:
- Համաշխարհային բանկի ֆինանսավորմամբ 2013թ-ին նախատեսվում է Վանաձորում ստեղծել Տեխնոլոգիական կենտրոն (տեխնոպարկ)
- «Վորլդ Վիժն Ինթերնեշնլ» ՄԲԿ Հայաստանյան մասնաճյուղը կշարունակի իրականացնել մարզի 30 համայնքներում (Թումանյանի 10, Ստեփանավանի 10 եւ Տաշիրի 10 համայնքներում) բազմակողմ ծրագրերի իրականացումը:
- «Քաունթերփարթ Ինթերնեշնլ» կազմակերպությունը Լոռու մարզի վեց համայնքներում (Վանաձոր, Ալավերդի, Ախթալայի, Դսեղ, Դեբեդ, Ծաթեր) կիրականացնի համայնքային ենթակառուցվածքների (ՏԻՄ-երի խրախուսման), մշակութային կյանքի բարելավման եւ երիտասարդության ակտիվացման փոքր ծրագրեր:
- 2013թ-ին կշարունակվեն «Շեն» ԲՀԿ-ի կողմից իրականացվող աշխատանքները մարզում Կշարունակեն իրենց բարեգործական աշխատանքները.
- ❖ Ալավերդիում՝ «Հիպոկրատ» հունական բարեգործական բժշկական կենտրոնը (իրականացնում է ազգությամբ հույն, ինչպես նաեւ սոցիալապես անապահով խմբերում ընդգրկված անձանց առաջնային բուժօգնություն, դեղորայքի անվճար տրամադրում),
- ❖ Վանաձորում՝ «Հովարդ Կարագյոզյան» բարեգործական ատամնաբուժական եւ ակնաբուժական Վանաձորյան կենտրոնը,

- ❖ Սպիտակում՝ Ավետարանչական եկեղեցու հովանավորությամբ գործող «Հույս Հայաստանին» և «Ֆրանսահայ միության» մանկական բժշկական կենտրոնները,
- ❖ 2011թ.-ին մարզին «Ֆրանսահայ միության» կողմից տրամադրվել է շարժական ատամնաբուժական կլինիկա, որի միջոցով անվճար ատամնաբուժական բուժօգնություն և սպասարկում կստանան մարզի 0-18 և 60-ից բարձր տարիքի ողջ ազգաբնակչությունը
- ❖ Հայ-շվեյցարական «Դիակոնիա» բարեգործական հիմնադրամի միջոցով մարզի համայնքներին սննդի եւ հագուստի բաշխում

Համագործակցություն Լոռու մարզի և ԱՊՀ երկրների մարզերի միջև

- Հայ-ռուսական միջտարածաշրջանային 2-րդ համաժողովի շրջանակներում նախատեսվում է Լոռու մարզի եւ Թաթարստանի միջեւ տնտեսական համագործակցության սկիզբ
- Հայ-ուկրաինական միջկառավարական հանձնաժողովի 6-րդ նիստի Արձանագրության 9-րդ կետով (միջոցառումնալ համագործակցության զարգացման մասին) ձեռք բերված պայմանավորվածությունների շրջանակներում 2013թ. ընթացքում նախատեսվում է ակտիվացնել շփումները Խարկովի մարզի ղեկավարության հետ՝ համագործակցության զարգացման նպատակով փոխանակել փոխադարձ հետաքրքրություն ներկայացնող տեղեկատվություն, քննարկել մարզային իշխանությունների պատվիրակությունների փոխայցելությունների հնարավորությունները և պայմանները:
- 2013թ-ին նախատեսվում է Բելառուսի Հանրապետության Վիտեբսկի մարզի հետ երկկողմ գործողությունների մշակում և իրականացում, համաձայն՝ 2012թ հուլիսին Բելառուսի Հանրապետության Վիտեբսկի շրջանի և Հայաստանի Հանրապետության Լոռու մարզի միջև կնքված համաձայնագրի, ինչպես նաեւ Վանաձոր-Վիտեբսկ, Ալավերդի-Պոլոցկ, Սպիտակ-Օրշա, Ստեփանավան-Բրասլավ քաղաքների, Տաշիր քաղաքի և Լեպելի շրջանային գործադիր կոմիտեի միջև կնքված եղբայրացման և համագործակցության պայմանագրերի:

Սեփական նախաձեռնությամբ նախատեսում ենք՝

1. «Վիվա Սել» ՄՏՍ բարեգործական հիմնադրամի օժանդակությամբ մարզի 23 համայնքներում իրականացնել

- Դպրոցների ջեռուցման եւ համակարգչային դասարանների ձեւավորման ավելի քան 55.0մլն դրամ, Ծաղկաբեր, Ղուրսալի, լուսաղբյուր համայնքներում խաղահրապարակների կառուցում
- Ազնվածորի, Պաղաղբյուրի, Ուրասարի, Կաթնաղբյուրի, Ծաղկաշատի, Աթանի, Մարցի ԲՄԿ-ների տարածքների վերանորոգումներ, ջրամատակարարման եւ ջեռուցման համակարգերի ստեղծում, կահավորում
- Հովնանաձոր, Գեղասար, Մեծ Այրում եւ Արջուտ համայնքներում խմելու ջրագծերի եւ ներքին ցանցերի բարելավման աշխատանքներ մոտ 32.0մլն դրամ արժողությամբ
- Գազաֆիկացման աշխատանքներ Ապավեն եւ Սարատովկա համայնքներում, մոտ 26.5մլն դրամ արժողությամբ
- Զիլիգա եւ Դաշտադեմ համայնքներում գյուղտեխնիկայի եւ սարքավորումների ապահովում
- Արջուտ, Դսեղ, Այրում, Լուսաղբյուր համայնքներում ոռոգման համակարգերի վերանորոգման մոտ 20.44մլն աշխատանքներ

2. Հայաստան Համահայկական հիմնադրամի օժանդակությամբ իրականացնել Լոռու մարզի սահմանամերձ հինգ գյուղական համայնքների՝ Զիլիգա, Ապավեն, Արծնի, Պաղաղբյուր եւ Ձորամուտ առաջնահերթ, հրատապ լուծում պահանջող հիմնախնդիրները, ինչպես նաեւ Հ-33 Մ-3 Ստեփանավան-Յաղդան-Այգեհատ-Օծուն 23.6կմ հանրապետական նշանակության ավտոճանապարհի հիմնանորոգումը

3. Հայ-շվեյցարական «Դիակոնիա» բարեգործական հիմնադրամի օժանդակությամբ իրականացնել Զիլիգա համայնքում մի շարք գյուղատնտեսության զարգացմանն ուղղված ծրագրեր:

Հավելված 1

ՀՀ Լոռու մարզի 2010-2013 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի 2013թ. Տարեկան աշխատանքային պլանով նախատեսված աշխատանքները ըստ ոլորտների

Հ/Հ	Միջոցառման համառոտ բովանդակությունը	Գումարը (հազ. դրամ)	Ֆինանսավորման աղբյուրը	Ծանոթություն
1	2	3	4	5
ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՄՆԱՎՈՐ ՀԱՏՎԱԾ				
1	,Վալլեքսե ընկերությունների խումբ (,Թեդուտե և ,Էյ-Սի-Փիե ՓԲԸ-ներ)	47,400,000.0	Մասնավոր ներդրողներ	
2	,Սագամարե ՓԲԸ	1,200,000.0	Մասնավոր ներդրողներ	
3	,Ախթալայի ԼՀԿե ՓԲԸ	353,500.0	Մասնավոր ներդրողներ	
4	,Վանաձոր-Քիմպրոմե ՓԲԸ	500,000.0	Մասնավոր ներդրողներ	
Ընդամենը		49,453,500.0		Հրատապ՝ 0.0
ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՈԼՈՐՏՆԵՐ				
ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ				
1	Ալավերդու արհեստագործ. ուսումնարանի հիմնանորոգում	72,990.0	ՀՀ պետբյուջե	ՀՀ Քաղաքաշինության նախարարություն
2	Մարցի դպրոցի կառուցում	155,000.0	ՀՀ պետբյուջե	
3	Լեռնավան համայնքի դպրոցի ջեռուցման համակարգի կառուցում	7,000.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
4	Ալավերդի համայնքի թիվ 8 դպրոցի մարզադահլիճի նորոգում	15,730.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
5	Արջուտ համայնքի դպրոցի պատուհանների փոխում	2,870.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
6	Մարչապետ համայնքի դպրոցի ջեռուցման համակարգի կառուցում	6,000.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
7	Կաթնաջուր համայնքի մանկապարտեզի կառուցում	33,000.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
8	Մարչապետ համայնքի մանկապարտեզի գույքի ձեռքբերում (տուրվենցիա)	0.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
9	Ծաղկաբեր համայնքի դպրոցի գազաֆիկացում	5,000.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
10	Լուսաղբյուր համայնքի դպրոցի ջեռուցման համակարգի կառուցում	14,000.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
11	Ահնիձոր համայնքի դպրոցի վերանորոգում	10,000.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
12	Միխայլովկա համայնքի դպրոցի վերանորոգում	20,000.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
13	Եղեգնուտ համայնքի մանկապարտեզի շենքի ձեռքբերում	809.9	Համայնքային բյուջե	
14	Եղեգնուտ համայնքի մանկապարտեզի շենքի ձեռքբերում	1,110.0	Համայնքային բյուջե	
15	Եղեգնուտ համայնքի մանկապարտեզի շենքի ձեռքբերում	300.0	Համայնքային բյուջե	
16	Եղեգնուտ համայնքի մանկապարտեզի շենքի ձեռքբերում	10,500.0	Համայնքային բյուջե	

17	Եղեգնուտ համայնքի մանկապարտեզի շենքի ձեռքբերում	1,000.0	Համայնքային բյուջե	
18	Եղեգնուտ համայնքի մանկապարտեզի շենքի ձեռքբերում	5,000.0	Համայնքային բյուջե	Հրատապ ծրագիր
Ընդամենը		360,309.9		Հրատապ՝ 113,600.0
ՄՇԱԿՈՒՑԹ ԵՎ ՄՊՈՐՏ				
1	Քոբայրավանքի հիմնանորոգում	17,950.00	ՀՀ պետբյուջե	ՀՀ Մշակույթի նախարարություն
2	Սանահինի վանքի հիմնանորոգում	22,500.00	ՀՀ պետբյուջե	
3	,Լոռի Բերդե ամրոցի հիմնանորոգում	19,700.00	ՀՀ պետբյուջե	
4	Կարմիր Աղեգ համայնքի համայնքային կենտրոնի վերանորոգում	2,070.00	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
5	Հագվու համայնքի համայնքային կենտրոնի կառուցում	35,000.00	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
6	Ահնիձոր համայնքի հանդիսությունների սրահի կառուցում	12,000.00	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
7	Գոգարան համայնքի միջոցառումների սրահի կառուցում	30,000.00	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
8	Դաշտաղեմ համայնքի համայնքային կենտրոնի վերանորոգում	15,000.00	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
9	Ձյունաշող համայնքի համայնքային կենտրոնի վերանորոգում	15,000.00	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
10	Հաղպատ համայնքի մշակույթի տան վերանորոգում	40,000.00	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
11	Աջակցություն մշակութային համույթներին (սուբվենցիա)	15,000.00	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
12	Գուգարքի մարզադպրոցի շենքի մասնակի նորոգում	1,000.0	Համայնքային բյուջե	
13	Գյուլագարակի համայնքային կենտրոնի կահավորում	430.0	Համայնքային բյուջե	
14	Լոռի Բերդ համայնքի մշակույթի տան մասնակի նորոգում	593.6	Համայնքային բյուջե	
15	Կուրթանի հուշարձանների և մշակութային կոթողների նորոգում, տարախքի բարեկարգում	500.0	Համայնքային բյուջե	
16	Հագվու հուշարձանների և մշակութային կոթողների նորոգում, տարախքի բարեկարգում	200.0	Համայնքային բյուջե	
17	Չկալովի ակումբի մասնակի նորոգում	100.0	Համայնքային բյուջե	
18	Լեռնահովիտ համայնքի մշակույթի տան կահավորում, գույքի ձեռքբերում	1,000.0	Համայնքային բյուջե	
19	Ձորամուտի ակումբի մասնակի նորոգում	200.0	Համայնքային բյուջե	
20	Միխայելովկայի ակումբի կահավորում, հուշարձանների ու մշակութային կոթողների տարածքի բարեկարգում	300.0	Համայնքային բյուջե	
21	Նորաշենի մշակույթի տան նորոգում, հուշարձանների ու մշակութային կոթողների տարածքի բարեկարգում	2,000.0	Համայնքային բյուջե	
22	Ծաղկաբեր համայնքի հուշարձանների ու մշակութային կոթողների տարածքի բարեկարգում	1,200.0	Համայնքային բյուջե	
23	Կաթնաջուր համայնքի մշակույթի տան կահավորում	1,000.0	Համայնքային բյուջե	

Ընդամենը		232,743.600		164,070.0
ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ				
1	Ալավերդու բժշկական կենտրոնի հիմնանորոգում	156,000.0	ՀՀ պետբյուջե	
2	Վանաձոր համայնքի ինֆեկցիոն հիվանդանոցի լոկալ ջեռուցման համակարգի կառուցում	13,000.0	ՀՀ պետբյուջե	
3	Գուգարք համայնքի ամբուլատորիայի կառուցում	24,000.0	ՀՀ պետբյուջե	
4	Վանաձոր համայնքի թիվ 5 համաբուժարանի վերանորոգում	1,130.0	ՀՀ պետբյուջե	
5	Սպիտակ համայնքի Սպիտակի բժշկական կենտրոնն ՓԲԸ-ի վերանորոգում	31,500.0	ՀՀ պետբյուջե	
6	Ալավերդի համայնքի տուբերկուլյոզային դիսպանսերի տանիքի վերանորոգում	7,000.0	ՀՀ պետբյուջե	
7	Ծաղկաբեր համայնքի ԲՄԿ-ի վերանորոգում	3,000.0	ՀՀ պետբյուջե	
Ընդամենը		235,630.000		Հրատապ՝ 79,630.0
ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ				
1	Ղուրսալի համայնքի մեկ փախստական ընտանիքների համար բնակարանի ձեռք բերում	5,000.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
Ընդամենը		5,000.0		Հրատապ՝ 5,000.0
Ընդամենը Սոցիալական ոլորտներ		833,683.5000		Հրատապ՝ 362,300.0
ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆ				
1	Վանաձորում բնակելի շենքերի վերանորոգում (48 բնակարան)	50,000.0	ՀՀ պետբյուջե	ՀՀ Ռազմական նախարարություն
2	Ստեփանավանում բնակելի շենքերի տանիքների վերանորոգում	33,000.0	ՀՀ պետբյուջե	
3	Ալավերդու բազմաբնակարան շենքերի տանիքների վերանորոգում	57,830.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
4	ք. Ախթալայի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների հիմնանորոգում	21,720.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
5	ք. Թումանյանի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների հիմնանորոգում	8,900.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
6	Ձորագետավանի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների վերանորոգում	5,000.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
7	ք. Վանաձորի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների հիմնանորոգում	76,280.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
8	Ստեփանավան քաղաքի փողոցների լուսավորության համակարգի վերանորոգում	2,000.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
9	Քարկոփ համայնքի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների վերանորոգում	8,000.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
10	Տաշիր համայնքի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների վերանորոգում	30,000.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
11	Շամլուղ համայնքի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների վերանորոգում	15,000.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր

12	Վանաձոր համայնքի բազմաբնակարան շենքերի բակերի բարեկարգում	96,180.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
13	Օձուն համայնքի փողոցների լուսավորության համակարգերի կառուցում	15,000.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
14	Նախագծահետազոտական ծախսեր	7,350.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
15	Վանաձոր քաղաքի բազմաբնակարան շենքերի նորոգում	19,600.0	Համայնքային բյուջե	
16	Վանաձոր քաղաքի փողոցային լուսավորության ցանցի ընդլայնում	20,000.0	Համայնքային բյուջե	
17	Ստեփանավան քաղաքի փողոցային լուսավորության ցանցի նորոգում	3,000.0	Համայնքային բյուջե	
18	Տաշիր քաղաքի բազմաբնակարան շենքերի նորոգում	17,000.0	Համայնքային բյուջե	
19	Տաշիր քաղաքի փողոցային լուսավորության ցանցի ընդլայնում	5,000.0	Համայնքային բյուջե	
20	Լեռնապատ համայնքի փողոցային լուսավորության համակարգի կառուցում	1,500.0	Համայնքային բյուջե	
21	Ամրակից համայնքի փողոցային լուսավորության համակարգի կառուցում	807.2	Համայնքային բյուջե	
22	Թեղուտ համայնքի փողոցային լուսավորության համակարգի կառուցում	500.0	Համայնքային բյուջե	
23	Հագվի համայնքի փողոցային լուսավորության համակարգի նորոգում	388.8	Համայնքային բյուջե	
24	Հաղպատ համայնքի փողոցային լուսավորության համակարգի կառուցում	1,000.0	Համայնքային բյուջե	
25	Ձորամուտ համայնքի փողոցային լուսավորության համակարգի նորոգում	300.0	Համայնքային բյուջե	
26	Մեղովկա համայնքի փողոցային լուսավորության համակարգի կառուցում	1,000.0	Համայնքային բյուջե	
27	Նորաշեն համայնքի փողոցային լուսավորության համակարգի ընդլայնում	500.0	Համայնքային բյուջե	
28	Արևաշող համայնքի փողոցային լուսավորության համակարգի ընդլայնում	1,000.0	Համայնքային բյուջե	
29	Լեռնանցք համայնքի փողոցային լուսավորության համակարգի կառուցում	3,000.0	Համայնքային բյուջե	
30	Ծաղկաբեր համայնքի փողոցային լուսավորության համակարգի կառուցում	4,409.8	Համայնքային բյուջե	
31	Կաթնաջուր համայնքի փողոցային լուսավորության համակարգի կառուցում	4,799.6	Համայնքային բյուջե	
32	Ջրաշեն համայնքի փողոցային լուսավորության համակարգի ընդլայնում	8,000.0	Համայնքային բյուջե	
33	Մարահարթ համայնքի փողոցային լուսավորության համակարգի նորոգում	500.0	Համայնքային բյուջե	
Ընդամենը		518,565.4		Հրատապ՝ 343,260.0
ԳՅՈՒՂԱՏՆԵՍՈՒԹՅՈՒՆ				
1	Խնկոյանի ոռոգման ջրամբարի վերանորոգում	10,000.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
2	Ղուրսալի համայնքում գյուղտեխնիկայի ձեռքբերում	4,939.3	Համայնքային բյուջե	
3	Օձուն համայնքում գյուղտեխնիկայի ձեռքբերում	2,500.0	Համայնքային բյուջե	

4	Համայնքների գյուղատնտեսական ռեսուրսների կառավարման և մրցակցության ծրագիր Արտոների կառավարում և անասնապահության զարգացում	250,000.0	Մասնավոր ներդրում	
Ընդամենը		267,439.3		Հրատապ` 10,000.0
ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ				
1	Վահագնիի հեղեղատարի կառուցում	12,000.0	ՀՀ պետբյուջե	Հրատապ ծրագիր
2	Վանաձոր քաղաքում աղբարկղների ձեռքբերում և տեղադրում, կեղտաջրերի հեռացում	5,760.0	Համայնքային բյուջե	
3	ք. Ալավերդում բնապահպանական ծրագրերի իրականացում	75,320.0	Համայնքային բյուջե	
4	ք. Ախթալայում բնապահպանական ծրագրերի իրականացում	3,500.0	Համայնքային բյուջե	
5	Գուգարք գյուղում աղբարկղների տեղադրում և սելավատարների մաքրում	1,330.0	Համայնքային բյուջե	
6	Դարպաս համայնքի սելավատարի նորոգում	5,631.9	Համայնքային բյուջե	
7	Աքորի համայնքում բնապահպանական ծրագրերի իրականացում	27,050.0	Համայնքային բյուջե	
8	Հագվի համայնքում բնապահպանական ծրագրերի իրականացում	44,040.0	Համայնքային բյուջե	
9	Հաղպատ համայնքում բնապահպանական ծրագրերի իրականացում	17,500.0	Համայնքային բյուջե	
10	Օձուն համայնքում բնապահպանական ծրագրերի իրականացում	53,600.4	Համայնքային բյուջե	
Ընդամենը		245,732.3		Հրատապ` 12,000.0
ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐ				
ՃԱՆԱՊԱՐՀԱՇԷՆՈՒԹՅՈՒՆ				
1	Ա/Ճ Մ6 Վանաձոր-Ալավերդի-Վրաստանի սահման Վանաձորի Նարեկացի փողոցի հիմնանորոգում (Մ6 - ճանապարհի ջրահեռացման կարգավորում)	19,670.0	ՀՀ Պետ բյուջե	
2	Հ-24 Գյուլագարակ-Թումանյան կայարան Մ-6 ա/ճանապարհի Կուրթան համայնքի տարածքում գտնվող 2 կամուրջների հիմնանորոգում	17,257.0	ՀՀ Պետ բյուջե	ՀՀ տրանսպորտի նախարարություն
3	Մ-3 Մարգարա-Վանաձոր-Տաշիր-Վրաստանի սահման Գարգար գյուղի կամրջի կարգավորիչ պատերի հիմնանորոգում	27,339.0	ՀՀ Պետ բյուջե	
4	Ա/Ճ Մ-6 Վանաձոր-Ալավերդի-Վրաստանի սահման կմ 32+240 կամուրջի հիմնանորոգում	9,000.0	ՀՀ Պետ բյուջե	
5	Մարգային ա/ճանապարհների պահպանում եւ շահագործում	68,001.0	ՀՀ Պետ բյուջե	
6	ք. Վանաձորի փողոցների ասֆալտապատում	43,820.0	ՀՀ Պետ բյուջե	Հրատապ ծրագիր
7	ք. Սպիտակի փողոցների ասֆալտապատում	20,000.0	ՀՀ Պետ բյուջե	Հրատապ ծրագիր
8	ք. Ստեփանավանի փողոցների ասֆալտապատում	30,000.0	ՀՀ Պետ բյուջե	Հրատապ ծրագիր

9	Տաշիրի փողոցների ասֆալտապատում	20,010.0	ՀՀ Պետ բյուջե	Հրատապ ծրագիր
10	Լեջան համայնքի ճանապարհների վերանորոգում	17,000.0	ՀՀ Պետ բյուջե	Հրատապ ծրագիր
11	Ալավերդի համայնքի Թումանյան փողոցի գետափնյա հենապատի վերանորոգում	7,000.0	ՀՀ Պետ բյուջե	Հրատապ ծրագիր
12	Գուգարք համայնքի ճանապարհների վերանորոգում	5,000.0	ՀՀ Պետ բյուջե	Հրատապ ծրագիր
13	Վանաձոր քաղաքի փողոցների ասֆալտապատում	109,000.0	Համայնքային բյուջե	
14	Ստեփանավան համայնքի ճանապարհների վերանորոգում	6,554.0	Համայնքային բյուջե	
15	Ալավերդում կանգառի վերանորոգում	800.0	Համայնքային բյուջե	
16	Շամլուղի փողոցների մասնակի նորոգում	1,000.0	Համայնքային բյուջե	
17	Գուգարք համայնքի ճանապարհների և կամրջի վերանորոգում	8,160.0	Համայնքային բյուջե	
18	Դեբետ համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	870.0	Համայնքային բյուջե	
19	Շահումյան համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	887.8	Համայնքային բյուջե	
20	Քարաբերդ համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	1,000.0	Համայնքային բյուջե	
21	Ֆիոլետովո համայնքի ճանապարհների նորոգում	6,088.3	Համայնքային բյուջե	
22	Կաթնաղբյուր համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	1,500.0	Համայնքային բյուջե	
23	Կուրթան համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	1,030.0	Համայնքային բյուջե	
24	Վարդաբլուր համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	1,771.5	Համայնքային բյուջե	
25	Այգեհատ համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	1,026.4	Համայնքային բյուջե	
26	Թեղուտ համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	3,519.9	Համայնքային բյուջե	
27	Ճոճկան համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	600.0	Համայնքային բյուջե	
28	Մեծ Այրում համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	500.0	Համայնքային բյուջե	
29	Նեղոց համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	400.0	Համայնքային բյուջե	
30	Շամուտ համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	100.0	Համայնքային բյուջե	
31	Դաշտաղեմ համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	382.0	Համայնքային բյուջե	
32	Լեռնահովիտ համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	2,340.1	Համայնքային բյուջե	
33	Կաթնառատ համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	500.0	Համայնքային բյուջե	
34	Ջյունաշող համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	400.0	Համայնքային բյուջե	
35	Ձորամուտ համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	830.0	Համայնքային բյուջե	

36	Մեդովկա համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	511.0	Համայնքային բյուջե	
37	Նովոսելցովո համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	310.0	Համայնքային բյուջե	
38	Պրիվոլնոյե համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	4,000.0	Համայնքային բյուջե	
39	Արևաշող համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	1,000.0	Համայնքային բյուջե	
40	Գեղասր համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	508.1	Համայնքային բյուջե	
41	Գոգարան համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	1,000.0	Համայնքային բյուջե	
42	Լեռնավան համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	1,000.0	Համայնքային բյուջե	
43	Լուսաղբյուր համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	600.0	Համայնքային բյուջե	
44	Ծաղկաբեր համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	500.0	Համայնքային բյուջե	
45	Կաթնաջուր համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	5,100.0	Համայնքային բյուջե	
46	Ղուրսալի համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	950.0	Համայնքային բյուջե	
47	Նոր Խաչակապ համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	400.0	Համայնքային բյուջե	
48	Շենավան համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	611.1	Համայնքային բյուջե	
49	Շիրակամուտ համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	493.6	Համայնքային բյուջե	
50	Ջրաշեն համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	5,118.2	Համայնքային բյուջե	
51	Սարահարթ համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	500.0	Համայնքային բյուջե	
52	Սարամեջ համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	714.4	Համայնքային բյուջե	
53	Քարածոր համայնքի ճանապարհների մասնակի նորոգում	147.1	Համայնքային բյուջե	
Ընդամենը		456,820.5	0.0	Հրատապ՝ 142,830.0
ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՈՒՄ				
1	KFW-Գերմանական վարկային ծրագիր ,Լոռի-ջրմուղկոյուղիե ՓԲԸ-ի կողմից սպասարկվող համայնքներում ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցերի կառուցում (համաֆինանսավորում KFW)	509,800.0	ՀՀ Պետ բյուջե	համաֆինանսավորում
2	Ալավերդի համայնքի Սանահին թաղամասի ջրամատակարարման ներքին ցանցի վերանորոգում	30,000.0	ՀՀ Պետ բյուջե	Հրատապ ծրագիր
3	Ջիլիգա համայնքի ջրամատակարարման համակարգի վերանորոգում	15,000.0	ՀՀ Պետ բյուջե	Հրատապ ծրագիր
4	Եղեգնուտ համայնքի ջրամատակարարման համակարգի վերանորոգում	27,000.0	ՀՀ Պետ բյուջե	Հրատապ ծրագիր

5	KFW-Գերմանական վարկային ծրագիր ,Լոռի-ջրմուղկոյուղիե ՓԲԸ-ի կողմից սպասարկվող համայնքներում ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցերի կառուցում	1,529,400.0	Վարկային միջոցներ	
6	,Եվրոպական վերակառուցմանն և ,Ասիական բանկիե ծրագրեր ,Հայջրմուղկոյուղիե ՓԲԸ-ի սպասարկման տարածքում գտնվող 38 համայնքների խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի բարելավում	607,500.0	Վարկային միջոցներ	
7	Ազնվածորի խմելու ջրագծի նորոգում	300.0	Համայնքային բյուջե	
8	Գուգարք համայնքի խմելու ջրհավաքի կատուցում	1,260.0	Համայնքային բյուջե	
9	Եղեգնուտ համայնքի ջրամատակարարման համակարգի վերանորոգում	1,924.8	Համայնքային բյուջե	
10	Կաթնաղբյուր համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	1,739.8	Համայնքային բյուջե	
11	Պուշկինո համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	845.2	Համայնքային բյուջե	
12	ՈՒռուտ համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	500.0	Համայնքային բյուջե	
13	Արդվի համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	200.0	Համայնքային բյուջե	
14	Թեղուտ համայնքի ջրամատակարարման ցանցի նորոգում	2,000.0	Համայնքային բյուջե	
15	Ծաղկաշատ համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	260.2	Համայնքային բյուջե	
16	Հաղպատ համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	1,000.0	Համայնքային բյուջե	
17	Մարց համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	156.1	Համայնքային բյուջե	
18	Նեղոց համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	280.0	Համայնքային բյուջե	
19	Շնող համայնքի ջրամատակարարման ցանցի նորոգում	2,612.3	Համայնքային բյուջե	
20	Լեռնահովիտ համայնքի ջրամատակարարման ցանցի նորոգում	1,800.0	Համայնքային բյուջե	
21	Կաթնառատ համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	300.0	Համայնքային բյուջե	
22	Ջյունաշող համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	200.0	Համայնքային բյուջե	
23	Մեդովկա համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	400.0	Համայնքային բյուջե	
24	Մեծավան համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	700.0	Համայնքային բյուջե	
25	Միխայելովկա համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	500.0	Համայնքային բյուջե	
26	Նորաշեն համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	1,000.0	Համայնքային բյուջե	
27	Պրիվոլնոյե համայնքի ջրամատակարարման ցանցի նորոգում	3,751.0	Համայնքային բյուջե	

28	Արևաշող համայնքի ջրամատակարարման ցանցի ընդլայնում	4,200.0	Համայնքային բյուջե	
29	Գոգարան համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	500.0	Համայնքային բյուջե	
30	Լեռնանցք համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	568.3	Համայնքային բյուջե	
31	Լեռնավան համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	1,200.0	Համայնքային բյուջե	
32	Լուսաղբյուր համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	520.3	Համայնքային բյուջե	
33	Ծաղկաբեր համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	1,000.0	Համայնքային բյուջե	
34	Հարթագյուղ համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	700.0	Համայնքային բյուջե	
35	Ղուրսալի համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	980.0	Համայնքային բյուջե	
36	Մեծ Պարնի համայնքի ջրամատակարարման ցանցի նորոգում	3,228.8	Համայնքային բյուջե	
37	Նոր Խաչակապ համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	636.6	Համայնքային բյուջե	
38	Շիրակամուտ համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	325.7	Համայնքային բյուջե	
39	Ջրաշեն համայնքի խմելու ջրամատակարարման ցանցի ընդլայնում	8,500.0	Համայնքային բյուջե	
40	Սարահարթ համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	598.0	Համայնքային բյուջե	
41	Սարամեջ համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	800.0	Համայնքային բյուջե	
Ընդամենը		2,764,187.1		Հրատապ՝ 72,000.0
ԳԱԶԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՈՒՄ				
1	Արջուտ համայնքի գազաֆիկացման ներքին ցանցի կառուցում	9,000.0	ՀՀ Պետ բյուջե	
2	Ստեփանավան համայնքի Աշոտաբերդ թաղամասի գազաֆիկացման ներքին ցանցի կառուցում	18,000.0	ՀՀ Պետ բյուջե	
3	Պետրովկա համայնքի գազաֆիկացման ներքին ցանցի կառուցում	20,000.0	ՀՀ Պետ բյուջե	
4	Շիրակամուտ համայնքի գազաֆիկացում	15,200.0	Մասնավոր ներդրողներ	
5	Սպիտակի Գրիգոր Լուսավորչ թաղամասի գազաֆիկացում	16,000.0	Մասնավոր ներդրողներ	
6	Ազնվաձորի գազաֆիկացում	96,100.0	Մասնավոր ներդրողներ	
7	Եղեգնուտ համայնքի գազաֆիկացում	8,597.1	Համայնքային բյուջե	
8	Կաթնաղբյուր համայնքի գազաֆիկացում	5,094.0	Համայնքային բյուջե	
9	Թեղուտ համայնքի գազաֆիկացում	2,100.0	Համայնքային բյուջե	
10	Քարինջ համայնքի գազաֆիկացում	800.0	Համայնքային բյուջե	
11	Ապավեն համայնքի գազաֆիկացում	292.6	Համայնքային բյուջե	
12	Արծնի համայնքի գազաֆիկացում	261.6	Համայնքային բյուջե	
13	Միխայլովկա համայնքի գազաֆիկացում	550.0	Համայնքային բյուջե	
14	Պետրովկա համայնքի գազաֆիկացում	1,139.2	Համայնքային բյուջե	

15	Պրիվաթիզացիայի համայնքի գազաֆիկացում	550.0	Համայնքային բյուջե	
16	Ծաղկաբեր համայնքի գազաֆիկացում	400.0	Համայնքային բյուջե	
17	Սեճ Պարնի համայնքի գազաֆիկացում	450.0	Համայնքային բյուջե	
18	Շիրակամուտ համայնքի գազաֆիկացում	4,000.0	Համայնքային բյուջե	
19	Ջրաշեն համայնքի գազաֆիկացում	7,000.0	Համայնքային բյուջե	
Ընդամենը		205,534.5		Հրատապ` 47,000.0
Ընդամենը Ենթակառուցվածքներ		3,426,542.1		Հրատապ` 261,830.0
ԸՆԴԱՄԵՆԸ ԼՈՌՈՒ ՄԱՐԶ		54,745,462.6		989,390.0

